

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

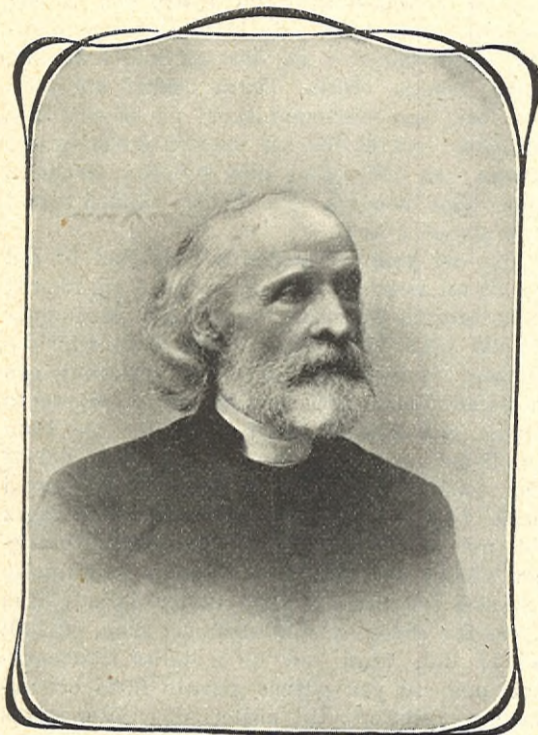
ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

LÖRDAGEN DEN 1 AUGUSTI 1903.

N:R 31 (866)

A. Larsson foto.

W. RUDIN.

DE LEFVANDE tillhöra strängt taget ännu icke historien. Att teckna ännu lefvande personers biografi är därför, om man så vill, att gå historien i förväg. Men eftersom det nu blifvit modärnt — och det som är på modet *behöfver* ju ej alltid vara afvita — så torde det också kunna vara tillåtet att blicka tillbaka på en 70-årig lifsgärning, fullbordad af en bland de personer, som otvifvelaktigt en gång skola intaga en plats på historiens blad, oaktadt denna lifsgärning ännu icke är avslutad och, såsom vi hoppas, icke allt för snart må vara avslutad. Det är en ljus bild, af hvilken vi här blott ville uppdraga konturerna, ljus framför allt därför, att det är bilden af en man, som — såvidt människögon kunna afgöra i sådana ting — framför de många stått fram såsom ett ljusets barn och genom sina framstående egenskaper och sin stora, mångsidiga begåfning varit ägnad att synas vida omkring och göra intryck, äfven där man eljes icke har så lätt att se och mottaga intryck, en man, som därför också såsom få ägt makten — eller hellre nåden — att draga människor till ljuset och få dem att böja sig för sanningen.

Erik Georg Waldemar Napoleon Rudin, som i kretsen af de sina, sina jordiska närmaste, barn och barnbarn, samt en stor skara andliga barn och andliga släktingar den 20:de juli firade sin 70-årsdag, föddes 1833 i Östra Ryds socken i Östergötland, där hans fader, löjtnanten vid Helsingeregementet Erik Valdemar Rudin, med sin maka Louise Elisabet König då ännu bebodde och arrenderade af svärföräldrarna egendomen Täby.

Skoltiden förflöt i stiftsstaden; redan då kom nog till synes, att man fått en icke alldeles så vanlig unge ur ägget. Linköpings gymnasium har nog icke sändt så många söner till universitetet för att jämte den hvita mössan få mottaga laudatur i alla ämnen utom ett i den studentexamen, som då (år 1851) ännu aflades inför lärarna i universitetsstaden. Den då nyss 18-årige studenten skulle utan svårighet också kunna ha valt konstnärsbanan; både på fiolen och pianot var han så pass långt kommen och var dessutom så pass känd som en genommusikalisk yngling, att vägen in i artistkretsarne redan var honom öpnad.

Men det var icke nu någon jordisk lysande bana, som förelåg den förhoppningsfulle och ärelystne ynglingen. Otillräckliga medel, bruten hälsa och en kort efter studentexamen mottagen djupare andlig väckelse läto honom redan nu »omgjordas och föras dit han icke hade tänkt». Fiolen blef tillsvidare inlåst; R. kände i sitt dåvarande läge djupt faran att blifva äfven genom något så härligt som fiolen ryckt ut i fåfänglighetens ström; och bland det kristliga folket, med hvilket han snart såsom »predikande student» kom i beröring, gällde fiolen den tiden mest såsom ett redskap i syndens och de otyglade gillenas tjänst. Sin kärlek till musiken har han däremot alltid behållit. Själ f satte han sig gärna ned vid pianot för hvila och vederkvickelse. Han har också komponerat flere mindre sånger och hade en stor lätthet att fantisera. I Uppsala bekände sig R. afgjort till de då mycket föraktade, för att icke säga förföljda »läsarne» och deltog i deras sammankomster, under det likväl hans andliga sundhet och vidgade vyer bevarade honom för svärmeriet och hans predikobegåfning måste förskaffa honom beundran äfven bland motståndare. För öfrigt läste han — och for icke alltid så väl med sig. De för existensen nödvändiga konditionerna slet ock otillbörligt på redan förut anlitade krafter. »Svält hällre än du sätter dig i skuld,» sade han en gång i senare dar till en af sina närmaste; han hade själf, om ock ej bokstafligen, praktiserat saken. År 1857 aflades af R. under mycken kroppslig svaghet filosofie kandidatexamen — stundom hade tentamina måst ske hemma på rummet. Det var då ej längre fråga om några lysande betyg, men ärelystnaden var också redan knäckt. Samma år promoverades R. till filosofie doktor.

De andliga lifsrörelserna i allmänhet hade i Rudin en ifrig förkämpe; men äfven Guds stora rikssak på jorden, hednamissionen, låg honom varmt om hjärtat. År 1859 inträdde magister W. Rudin, som då äfven s. å. aflagt dimissionsexamen, i Evangeliska Fosterlandsstiftelsens tjänst såsom föreståndare vid dess expedition; denna stiftelse utgjorde då ett slags centralhärd för de andliga väckelserna i vårt land. Och han var nog en bland dem, som kraftigast medverkade därtill, att Stiftelsen

år 1861 äfven blef ett sällskap för den yttre missionen.

I stiftelsens tjänst stannade R. till år 1869. Det var nog ett smärtsamt afsked han då tog, förvålladt af meningsskiljaktigheter i fråga om läroåskådning och arbetsmetod mellan honom och styrelsen m. fl. Han var nog en för djup ande för att i längden bli förstadd inom de flesta andliga kretsar den tiden; måhända också att han, påverkad af Tob. Beck och Sören Kierkegaard, gent emot nyevangelismens ofta ytliga användning af försoning och rättfärdiggörelse och dess väl svaga etik gjorde gällande kristendomens allvar och helgelsekraft på ett sätt, som ej klingade alldeles ortodoxt äfven i de redligas öron.

Rudin hade 1865 aflagt prästexamen och s. å. blifvit prästvigd. Efter sitt afsked från Stiftelsen kallades han genom dåv. kyrkoherden i S:t Klara församling i Stockholm, nu afidne ordensbiskopen Fr. Grafströms försorg till v. komminister i sagda församling. Här utvecklade han på samma gång som sina rika själasörjareanlag sina öfverlägsna predikogåfvor och sin väldiga andekraft; kanske har han aldrig vare sig förr eller senare med sådant skakande sanningsallvar ställt sina åhörare och sin samtid inför ett sådant djup af himmelrikets hemligheter som i de predikningar, hvilka då höllos, och hvilka utgöra den äldsta följden af hans »Evighetsvinkar».

En svår, långvarig sjukdom genomgick han under denna sin »Klara-tid». Han stod då mycket nära evighetens gräns och hade visst också gärna gått öfver gränsen; nästan dröjande lydde han sin Herres kallelse att återvända till lifvet. Men denne Herre visste, att han ännu hade kvar sitt största och viktigaste verk.

Under trägna studier — så mycket som tjänst och svaga kroppskrafter det tilläto — hade han år 1871 med heder kämpat sig fram till teol. kandidatexamen och kallades s. å. till teol. docent i Uppsala. Pastoralexamen hade han redan 1869 aflagt. Härmed inträder ett nytt skede i Rudins lif. Han förblir den kristna allvarsmannen, själasörjaren, den store predikanten, missionsvännen, men han blir tillika den kristne vetenskapsmannen och universitetsläraren med det mer och mer genomgripande inflytandet bland Sveriges ungdom och Sveriges folk. Och Sveriges ungdom har nu blifvit en stor del af Nordens, hvarom bland de 67 telegrammen eller c:a 200 brefven och hälsningarna på 70-årsdagen också ett från 7:de nordiska studentmötet med kristligt program vid Sorö i Danmark i sin mån bär vittne.

Från universitetet skulle han aldrig komma förr än såsom emeritus, knappast såsom sådan. Nära att komma därifrån har han nog varit, dels tillbaka till Stockholm såsom kyrkoherde, dels till sitt födelsestift såsom biskop; men alla försök att få honom från Uppsala ha dels af honom själf afböjts, dels af skickelsen gjorts om intet. Han har nog heller på ingen an-

nan plats kunnat verka till välsignelse så som på sin plats i Uppsala.

Mellan Rudins ankomst till universitetet och den nyss firade 70-årsdagen ligger nu nära ett tredjedels sekel, mer än 30 år, fyllda af rastlös verksamhet på olika områden. Här är ej platsen för annat än några få antydningar om denna tid. Den ligger för öfrigt så pass i det närvarande, att dess förlopp torde vara tämligen känt. Rudin passerade vid universitet de vanliga graderna, blef teol. adjunkt i exegetik och prebendarie-pastor i Uppsala—Näs församling 1875, teol. doktor vid jubelfesten 1877 och strax därefter e. o. professor, samt slutligen — han sökte aldrig någon ordinarie professur — efter prof. Myrbergs afgang af fakulteten kallad till ord. professor i sitt eget ämne, exegetiken, år 1892, hvarmed följde kyrkoherdebefattningen i Helga Trefaldighetsförsamling. Åren 1886—92 var han också kontraktsprost i Ulleråkers kontrakt.

Såsom erkännande af sin prediko- och andliga författareverksamhet mottog han under början af 1890-talet af Svenska akademien Karl Johanspriset; härefter följde hans inväljande såsom en af de aderton i Svenska Akademien år 1896. Hans både älskliga och storslagna minnestal öfver sin företrädare, skalden Viktor Rydberg, torde utgöra ett bland hans mästerverk i konsten att tala om de döda, tala godt och stort om dem, där sådant verkligen finnes att tala om, och ändock tala sanning och allvar. Hans tal nyligen vid skalden Snoilskys bår är ett annat sådant prof.

Han lefde alltid indraget, men hans hus stod med stor gästfrihet öppet för både studenter och andra besökande från när och fjärran; ej minst kom gästfriheten i fråga på sommaren de söndagar, han själf predikade i sin prebendeförsamling, därvid stora skaror vallfärdade till Näs kyrka från staden. Härvid bistods han på ett beundransvärdt sätt af sin maka, den trofasta och uppoffrande, om ock något »originella» Julia Maria Louise Maule, med hvilken han var i äktenskap förenad sedan 1859, och som 1899 gick före honom till det eviga hemmet.

Utländska resor har han naturligtvis företagit flere, dels i Fosterlandsstiftelsens tjänst, dels såsom akademikus, dels för hälsans vårdande. Särskildt ha den första och sista af dessa resor, den till Skotland och England år 1857—58 och den år 1883 till Schweiz och pastor O. Stockmeyers anstalt i Hauptweil varit af stor betydelse för hans andliga utveckling. Han rörde sig ledigt med de tre modärna språken; det torde ännu vara i minne hos många, huru han vid K. F. U. M:s världskonferens i Stockholm år 1888 riktade några innerliga ord först till de skandinaviska deltagarna på svenska, sedan omedelbart efter hvart annat till de öfriga ländernas representanter på tyska, franska och engelska.

Att den kristliga ungdomssaken i honom haft en bland sina verksamaste medarbetare och stödjepelare, framgår af hvad som redan nämnts; nykterhetssaken har också ända från gymnasiståren legat honom varmt om hjärtat. Man har för öfrigt sett honom litet hvarstans, där han trott sig hafva en tjänst att utföra eller en post att bevaka, icke blott på lärostolen eller i predikstolen, utan äfven i Folkets hus eller på fritänkarnes möten, icke blott bland vänner, utan äfven bland fiender — kanske ha många bland fienderna dock i honom måst igenkänna vännen med »vännens röst».

En epok i universitetets historia i Uppsala bildar nästan hans gripande uppträdande såsom en ropandes röst i »öknen» med andaktsstunder för akademiska medborgare.

Störst har han måhända likväl varit såsom exegeten, bibelutläggaren, »bibelteologen»; på hans tid var exegetiken ännu icke i första rummet, såsom den nu synes blifva, bibelkritik. Dock långt ifrån, att R. ej skulle gifva åt den verkliga, historiskt kritiska forskningen dess rätt och dess värde. På hans skuldror hvilar ännu tungt det arbete med bibelöfversättningen, hvilket han såsom ledamot af bibelkommissionen hoppas få vara med att fullborda, innan han nedlägger sitt hufvud.

År 1900 nedlade han såsom emeritus sitt akademiska ämbete och tog därvid ett gripande afsked af studenterna. Hans afskedspredikan i Trefaldighetskyrkan med dess mäktiga »uppåt eller nedåt» var nog knappast mindre gripande. Afsked i egentlig mening har han dock ännu ej tagit, hvarken från universitetet, ungdomen eller vårt folk; han har tvärtom — trots åtskilliga allvarsamma sjukomsperioder vorden spänstigare och friskare på senare år och ej minst nu i ålderns dagar — tydligen gjort till sin uppgift att med om möjligt ökad ifver verka, medan dagen varar.

Han skall ju tala, ännu när han är död; men må vi, medan han ännu lefver och hans röst ljuder ibland oss, förstå dess innersta mening och maning: »Medan I hafven ljuset, tron på ljuset, att I mån blifva ljusets barn.» Det är nog det erkännandet som Erik Georg Waldemar Rudin egentligen söker, och det är nog också hans egentliga storhet: »Jag söker icke min ära, utan dens, som har sändt mig.»

N. D.

ETT »TANKEFRÖ».

DET NYSS här i Stockholm avslutade Abnormskolemötet har blifvit närmaste anledningen till nedanstående tankar, som dock redan ett par års tid sökt arbeta sig till reda och klarhet.

Vid ofvannämnda möte fälldes en hel del behjärtansvärda yttranden om beredande af bistånd och hjälp åt öfveråriga abnorma, statspensionering åt blinda o. s. v., men härmed afsågos helt naturligt i främsta rummet, ja, kanske uteslutande f. d. elever vid de olika abnormskolorna.

Så välbehöfligt ett dylikt fortsatt understöd äfven må vara för dessa våra vanlottade bröder, så hafva de dock redan genom den undervisning, de åtnjutit, samt genom det deltagande intresse, som deras f. d. lärare helt visst äfven efter slutad skoltid i ganska vidsträckt mån låta dem få röna, fått ett godt stöd, dels för sin timliga utkomst, dels till att bära de pröfningar och lidanden, som deras särskilda fel och lyten i lekamligt eller andligt afseende pålägga dem.

Men det finnes en annan klass af lidande, som man i viss mån skulle kunna räkna till de öfveråriga abnorma, nämligen de, hvilka vid mera framskriden ålder genom sjukdom eller annan olyckshändelse mist något af sina sinnens eller sina lemmars bruk och hvilka i allmänhet hafva ganska svårt att finna sig tillrätta i de för dem helt plötsligt så förändrade lefnadsförhållandena. Äfven där ej genom de minskade förvärfsmöjligheterna förr eller senare infinna sig bekymmer för det dagliga brödet, hafva de dock, i synnerhet i de fall, då ej kärleksfulla och förstående anhöriga hafva tid och tillfälle att ägna dem sitt intresse och deltagande, mången gång särdeles svårt att få dagens långa och tunga timmar att gå.

Här skulle enligt min åsikt öppna sig ett rikt verksamhetsfält för mången, som kanske ej har tid eller krafter att helt ägna sitt lif

åt samhällets olycksbarn, men dock disponerar en eller flere timmar dagligen, som han eller hon skulle med glädje offra för att bereda litet hjälp eller förströelse åt någon stackars blind eller lam sjukling genom att t. ex. läsa högt för dem, sköta deras korrespondens eller uträtta ärenden åt dem, samt möjligtvis försöka bibringa dem färdighet i någon slöjd, som dels kunde bidra till deras uppehälle, dels genom den förströelse arbetet i en eller annan form alltid skänker, kunde komma dem att känna sig mindre som en börda för sig själfva och andra.

Nu är det visserligen sant, att de fattiga och lidande hafva vi alltid ibland oss, dock är det i ett större samhälle ofta svårt för den, som är villig att hjälpa att träffa på den, som är i behof af hans hjälp, och så får mången stackars lidande bli ensam och ohulpen samt börjar i sin öfvergifvenhet kanske tänka många hårda, bittra tankar om både Gud och sina medmänniskor: på så sätt blir lidandet, i stället för att vara en pröfning och fostran, en stötesten, mot hvilken törhända både hans timliga och eviga välfärd äro i fara att gå i kvaf.

För att komma ur denna svårighet är det jag fattat pennan, för att så godt jag förmår gifva uttryck åt mina funderingar och hoppas att vår kära Idun öppnar sina spalter för desamma, så att de må vinna spridning och möjligen förmå dem, som äro mer kompetenta härtill, att yttra ett ord i frågan. Då Idun nu flyger ut, träffar hon nog en stor del af sina vänner spridda här och där för att i Guds fria natur njuta af sommarens fagra tid, må de då ej med en liten suck af otålighet vända sig bort från denna påminnelse om nöd och lidande midt under deras ljufva dolce far niente vid sjöstrand, i skog, på fjäll och i dal, utan må de i stället i tacksamhet mot all god gåfvas gifvare fatta ett allvarligt beslut att till hösten, då vi åter mötas inom stadens hank och stör, försöka åvägbringa ett närmande mellan för saken intresserade, så att möjligtvis något slags byrå kunde upprättas, där dels de hjälpbehöfvande själfva eller deras målsmän, dels de, som skulle ha tid och lust att ägna någon af dagens timmar åt sina lidande medmänniskor, kunde få anmäla sig för att genom byråns förmedling få ett passande verksamhetsfält sig anvisadt.

I förhoppning, att detta lilla tankefrö måtte falla i god jordmån, så att därur med tiden måtte uppväxa ett stort och kraftigt träd, hvilket under sin ljufviga skugga kunde samla många, många till att i kärlek tjäna hvarandra — ty vid ett dylikt arbete blir det alltid ett ömsesidigt utbyte — nedlägger jag nu pennan, i det jag på förhand tackar alla dem, som vilja deltaga i detta kärleksverk.

BELWA.

Hårets affallande. En läkare som sedan flera år i Stockholm behandlar speciellt hudsjukdomar, skrifer följande: »Af alla i handeln förekommande medel, afsedda för behandling af de parasitära hudsjukdomar (seborrhé, mjäll o. d.) på hvilka hårets affallande i de flesta fall beror, känner jag intet, som vid anställda prof visat sig så verksamt och i så hög grad förtjänar användas som *Azymolstimulus* — —.» Vid London-utställningen 1899 erhöi F. Pauli's *Azymolstimulus* guldmedalj såsom det bästa härvatten.

Under läkarekontroll tillverkas F. PAULI'S AZYMOL-TVÅL, som med allt skäl kan rekommenderas till alla, såväl äldre som yngre med ömtålig hy och hud.

MELLINS FOOD af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarne.

PROF gratis och franes från Axel Lennstrand, GEFLE.

ENGBLOMS LYKTOR.

DET VAR ett par veckor före pappas födelsedag som jag märkte att allt icke var som det borde mellan honom och gubben Engblom, vår gamle trädgårdsmästare. Jag var icke mer än sju år på den tiden, men ändå förstod jag af de äldres tal och miner att det var någonting riktigt fullt som Engblom hade gjort och som pappa ej ville förlåta honom. Han hade varit inrest till staden en dag, och när han följande morgon kom hem, hade jag haft svårt att känna igen honom. Han, som annars var så vänlig och rar och alltid brukade hafva en strut med karameller hem med sig åt mig, han tycktes ej ens känna igen mig, när jag sprang emot honom på gården. Han hade mycket svårt att komma ur släden, och då han höll på att falla, skrek han till och använde sådana fula ord, som jag förut hört blott i drängarnas mun. Och i stället för att gå ner till sitt eget rum i gårdsbyggnaden, kom han direkt in i vårt kök och var så högljudd, att sjalfva pappa kom ut för att se hvad som stod på. Och pappa blef visst mycket ledsen, ty han såg så förfärligt allvarsam ut, då han sade:

»Nu är det bäst att Engblom genast går hem och lägger sig.»

De följande dagarna såg stackars Engblom så blek och ängslig ut, att jag riktigt tyckte synd om honom. Och alltid ställde han så till, att han ej behöfde möta pappa.

Men en vecka därefter, då mamma kom hem från en stadsresa, packade hon upp ett stort paket och sade till mig i en mycket hemlighetsfull ton:

»Här är nu Engbloms kommission, för den riktigt försiktigt ner till honom, så att ingen annan får se den.»

Hvad jag var nyfiken att få veta, hvad det kunde finnas i Engbloms paket. Först ville han alls icke visa mig dess innehåll, men då jag med hand och mun lofvade honom att för ingen yppa hvad jag sett, började han långsamt veckla upp det.

O, en sådan rikedom af härligt, fint silkespapper i alla regnbågens färger! Aldrig hade jag drömt om någonting så vackert!

»Ja, men hvad skall Engblom använda allt detta till?»

»Hm, ser du, det är just hemligheten. Nu skola vi tillsammans göra någonting riktigt vackert till din pappas födelsedag och då skall han nog förlåta gamle Engblom, när han ser, att jag nog ännu kan göra annat än — nåja! Någonting riktigt extrafint skall det i alla fall bli, det lofar jag!»

Under de följande dagarna var jag så ofta jag kunde nere i Engbloms kammare. Om vintern, då han hade godt om tid, sysslade han med alla möjliga treffiga arbeten och man var van vid att jag i timal brukade stå bredvid honom och se på, huru han fabricerade askar, korgar, dockmöbler och andra roliga saker. Ingen märkte därför nu att jag oftare än vanligt var hos honom. Jag fick hjälpa honom med klistringar, klippningar och limningar och aldrig hade jag kunnat tänka mig att man kunde göra så underbara saker af bara silkespapper, ståltråd o. d.

När sedan födelsedagen kom, var där en sådan mängd härliga, kulörta lyktor af alla möjliga färger och former i gamle Engbloms lilla kammare, att det såg ut som om han stått midt i en rabatt af stora, granna, märkvärdiga blommor. Men mest beundrade jag ändå en stor pappskifva i ena hörnet af rummet. I den hade han skurit ut stora snirklade bokstäver, som bildade många ord, och bakom hvarje ord hade han klustrat silkespapper i olika färger, och lyfte man den upp mot ljuset, lyste alla ord, så att det riktigt gjorde ondt i ögonen. Engblom sade, att det var en transparang. Han hade själf sett en sådan på ett riktigt fint bröllop och på den hade stått just denna samma vers:

»Träd lycklig och säll
In i eget tjäll.»

Var det icke en rysligt vacker vers! Den ljöd i mina öron från morgon till kväll: »Träd lycklig och säll in i eget tjäll.»

Ah, hvad pappa skulle blifva glad!

Nu hade således den stora dagen randats! Hela morgonen och förmiddagen tycktes mig förfärligt lång. Icke ens födelsedagskransen och kakan kunde förströ mig; jag tänkte blott på aftonen, då det skulle inträffa.

Pappa brukade alla kvällar kl. 6 resa upp till stationen för att taga ut posten och med detsamma prata bort en stund med fabror Forss, stationsinspektoren, som var en gammal kamrat till pappa. Det hände ofta att pappa tog mig

med sig och det var bland det roligaste jag visste. Jag fick då rå om pappa riktigt för mig själf, och då hade han alltid så många treffiga saker att berätta om. Alltid hade vi Joppe framför släden. Den var så gammal och fet, att den icke mera orkade röra sig annat än i helt sakta mak. Den var så van att lunka den tre kilometer långa vägen till stationen och så hem igen, alltid i samma takt, utan brådska och fjäsk, att den skulle tagit mycket illa upp, om man någonsin skulle ha försökt skynda på den en smula.

Jag hade redan på morgonen bedt att få följa med på pappas aftonresa. Men Engblom blef alls icke nöjd med att jag fått lof därtill.

»Nu kan du naturligtvis icke låta bli att skvallra ur skolan och så får kapten reda på hela saken på förhand.»

Jag skvallra ur skolan! Jag hade kunnat gråta af förgelse öfver en sådan misstanke!

»Ja men jag lofar att icke tala om någonting och då kan väl Engblom tro mig!» —

Så reste vi då kl. 6, pappa och jag och gamle Joppe. Jag skrattade för mig själf i mörkret, då vi åkte ut genom porten. Pappa visste ej, han, huru roligt det skulle vara att komma hem igen, men det visste jag. Fastän aldrig i lifvet skulle jag säga ett ord därom, själf skulle pappa få upptäcka alltsammans.

Vi hade redan fått ut våra tidningar och nu satt jag bredvid pappa på den långa kontorssoffan och hörde på, huru han och farbror Forss pratade. Jag förstod icke mycket däraf, men hade sysselsättning nog af att betrakta alla de många spikarna med sina papper ofvanom farbrors stora bord.

Men så hörde jag pappa yttra någonting, som jag ovillkorligen fäste mig vid. Det var icke så mycket orden, af dem förstod jag ej stort, men rösten lät så underligt upprörd, att jag måste se upp på honom.

»Ja ser du, bror Forss, då man så länge som jag fått gå och lida under skulder och bekymmer, då vill det icke säga litet att hafva hunnit så långt som jag nu. Pängarna, som jag fick för skogen, ligga redan därhemma, och nu behöfver jag bara resa in och betala det sista lånet och så är jag en skuldfril karl.» —

Jag tyckte redan att tiden började blifva lång och knyckte just i pappa för att få honom hem till det roliga, som väntade, då vi hörde någon bullersamt storma upp för trappan, och in på kontoret rusade en stationskarl, som andfädd ropade:

»Det syns eld på herrgården dit upp till backen bakom stationen!»

Eld! Huru vi kommo upp på backen vet jag ej i denna stund. Jag tyckte jag flög vid pappas hand. Och väl däruppe sågo vi en syn, som jag sent skall glömma.

Från det håll där vårt hem låg sågo vi i mörkret en ljusflod slå oss tillmötes. Jag tyckte mig urskilja både gröna, röda och gula lågor i allt det ljusa. Så ståtligt hade jag knappast tänkt att det skulle blifva. Jag tittade förvåningsfullt upp på pappa. Men till min stora förvåning fann jag, att han ej ens gaf sig tid att riktigt nogga se ditåt och knappast hann han väl ens tänka på, huru vackert det var, ty med ett skrik: »Det brinner, det brinner!» var han redan på väg ned emot stationen. Och då jag ej kunde springa nog fort, tog han mig i famnen, och då vi hunnit fram till släden, kastade han mig handlöst in i densamma. Han gaf sig ej ens tid att, såsom han brukade, omsorgsfullt svepa fallen kring mina fötter ja, han tycktes ej märka, att han själf mera stod än satt i släden, under det han alltjämt stönade: »Penningarna, penningarna, Gud hjälp mig, rädda dem och allt annat!»

Stackars pappa! Hvarför skulle han nu taga det på detta vis och bara tänka på eldsvåda, då det ju ändå blott var Engblom, som ville göra honom glad med sina vackra lyktor!

Och huru han bar sig åt mot den stackars Joppe! Han måtte visst genast, då pappa tog i tömmarna, hafva märkt att något galet var på färde. Han vände sig om för att se hvad det nu var fråga om, men i samma ögonblick hade pappa gifvit honom ett sådant rapp med piskan, att han alldeles förvånad tog ett skutt åt sidan. Men då fick han det ena hvinande piskslaget efter det andra. Framåt skulle han, framåt, framåt och det med flygande fart. Och ändtligen fann gamle Joppe att detta verkligen var långt ifrån något skämt, det gällde djupaste allvar. Ännu ser jag hans fåfänga bemödanden att få sina styfva, motsträfviga ben att finna sig tillrätta i denna ovana fart. Om jag ej tillika tyckt så synd om honom, hade jag kunnat skratta: jag tyckte han alldeles liknade en ko, som, färdig att stänga, rusar efter en skällande hund. Hufvudet höll han långt framåtsträckt, benen, ovana vid en så häftig rörelse, ville alls icke samsas om att röra sig i samma takt. Det ena såg ut som om det skyndade sig,

medan det andra afgjordt tycktes besluta sig för att icke gå ur fläcken. Ibland blef det hela till galopp, ibland till någonting, som skulle vara traf. Hofvarne smällde mot snön så att den yrde in i släden, men ändå tycktes pappa ytterligare med sina piskrapp vilja öka på farten.

Så närmade vi oss en uppförbacke. Joppe brukade i god tid bereda sig på den genom att redan ett långt stycke förut gå fot för fot, och detta tänkte han göra äfven nu. Men pappa hade knappt märkt hans afsikt, innan han alldeles utom sig ropade, nästan som om han talat till en människa:

»Nej, skynda dig, skynda, där uppe måste vi kunna se röken och få veta, hur mycket elden hunnit gripa omkring sig.»

Men ingen rök syntes, blott en ljusning öfver skogtopparne. Jag drog redan en lätnadens suck: »Nå, nu måste pappa redan förstå alltsammans.»

Men i detsamma jagade Joppe redan vidare nedför backen. Att pappa kunde köra Joppe med en sådan fart så länge det var jämn mark, det kunde jag ju förstå, då nu pappa trodde att det var eldsvåda. Men nu hade han ju icke sett någon rök och borde ju därför kunna bli lugn igen. Och i stället ville han att Joppe skulle springa t. o. m. i nedförbacken! Joppe springande i en nedförbacke! Det hade jag aldrig ännu sett och knappast ens kunnat tänka mig. Alla visste ju att han hade så svaga knän, att han när som helst kunde stupa, om man ej höll honom så mycket som möjligt tillbaka i minsta utförbacke. Och i stället gaf pappa honom nu lösa tyglar och bara manade den framåt. Gräten steg mig i halsen. Om honom blott kunnat säga pappa, att det alls icke var någon fara, så hade icke Joppe behöft anstränga sig så där öfver sina krafter.

Nu hade vi blott en liten sträcka af skogen kvar, snart skulle den taga slut och vägen kröka upp mot gården. Det kunde icke räcka mer än ett par minuter och så skulle allt bli bra igen. Men då lät Joppe höra någonting, som var midt emellan en gnäggning och ett frustande, och vi hörde visst båda tydligt, hvad han menade:

»Hitills har jag gjort mitt bästa, men nu orkar jag ej mera, nu är det slut med mig.»

Och slut var det också med min behärskning.

»Ja men, pappa, hur kan du —» snyftade jag, men kunde ej fortsätta för tårar.

»Tyst, tyst, barn, ännu måste han springa litet, kanske att vi ännu kunna få elden släckt», ropade pappa och försökte ge ny fart åt Joppe.

Och han sprang verkligen en stund, han gjorde sitt bästa, fastän det hela liknade ett underligt, oregelbundet skumpande och skuttande, ibland åt ena, ibland åt andra sidan, men framåt gick det och nu — nu var skogen slut och vi vände upp mot gården, Joppe ängande, andfädd med fråga om munnen, pappa halfstående i släden med piskan hvinande öfver Joppes rygg, jag storgråtande, utom mig.

Hvilken syn mötte oss icke!

Hela stora glasverandan lyste emot oss med hundratals röda, gula, gröna, violetta eldögon, och på hvardera sidan om trappan brunno bloss, som flammade till för hvarje vindstöt, och där omkring stod hela gårdens befolkning, som, så snart vi blefvo synliga, sände brusande hurrarop oss till möte.

Jag såg på pappa. Han hade sjunkit ned i släden, tömmarna hängde löst i hans hand och han stirrade med vidöppna ögon mot ljuset och hvarje drag i hans ansikte hade slappnat af. Men när vi stannat vid trappan, öfver hvilken transparangens eldskrift lyste oss till möte:

»Träd lycklig och säll
In i eget tjäll...»

då började pappa skratta. Men det var icke något vanligt skratt, det var nästan lika mycket gråt, han skakade i hela kroppen och jag tyckte han såg nästan hemskare ut än under hela hemresan. Hurraropen tystnade, alla trängdes kring släden. Pappa kunde ej säga ett ord, han bara höll på med sitt ohyggliga skratt, och jag fick lof att gråtande berätta om alltsammans; om att pappa tagit Engbloms lyktor för eldsvåda och därför hållit på att köra ihjäl Joppe, men jag, som lofvat Engblom att vara tyst, jag hade ingenting kunnat säga, jag kunde ju icke bryta mitt löfte.

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!

Eva Hellman & Co,
Drottninggatan 68. Et. 1886.

HUSHÅLLSSKOLA,
MATSALAR,
CAFÉ & BUFFÉ.

rek. sin omsorgsfulla undervisning i matlagning, dessertträtter, färbakning m. m. 3 mån. elevkurs. Prosp. och Upplysn. fritt särek. för damer, som följt af centralt läge, godt och rikligt bord, låga priser och därtill rabattkuponger, bland stadens mest besökta. Öppet till 11 e. m. Frukost-, lunch-, supé- o. kaffeservering. Tårter, bakelser, kaffebröd från eget bageri serv. o. säljes här.

FRIHERRINNAN BONDE ÅR 1850.

BARRIKADERNAS PARIS. UR FRIHERRINNAN FLORENCE BONDES MEMOARER.

IDUN INLEDDE 1901 års årgång med porträttet och biografien af den då nyss aflidna friherrinnan Florence Bonde, född Robinson och 1849 gift med friherre Knut Philip Bonde, den kände författaren, politikern och under några år styrande chefen inom sänggudinnornas tempel vid Gustaf Adolfs torg.

Den unga miss Robinson, som var af förnäm engelsk härkomst, tillbragte sina ungdomsår i Paris, där hon erhöi en ytterst omsorgsfull uppfostran och blef en gunstling inom Faubourg St. Germain's salonger. Hennes vistelse i den franska världsstaden sammanföll jämväl med de händelseidiga åren i slutet af fyratiotalet, hvilka gäfvu henne stoff till intressanta dagboksanteckningar, de där vid tiden för hennes död voro under utgifning i London och hvarur Idun då lofvade att längre fram meddela några utdrag.

Desamma ha nu utkommit under titeln »Paris in 48» och Idun har benäget satts i tillfälle att i översättning meddela några profstycken ur den prydliga volymen, hvars sidor bekräfta nekrologförfattarens omdöme, att dessa anteckningar utmärka sig lika mycket för sitt fängslande innehåll som för en glänsande stilistisk framställning.

Heltvisst skall den intresserade läsaren af nedanstående korta utdrag känna sig lockad att göra bekantskap med arbetet i dess helhet, som verkligen är förtjänt af att uppmärksammas.

Min far, sir Richard Robinson till Rokeby i Irland, och min mor, dotter till lord Mountcashel, bosatte sig år 1819 i Paris, som sedan under mer än trettio år var vårt egentliga hem med undantag af några få, korta uppehåll i England. Den första revolutionära epoken i mitt lif var, när bourbonerna lämnade plats för orleanisterna under Louis Philippe och jag i juli 1830 såg barrikaderna, då jag återvände med min far från landet. Vi fingo bevittna stormningen af barrikaderna på Rue de la Pépinière, och sedan jag sett två människor blifva nedskjutna, var det någon, som drog mig in i en port med utropet: »Det är då inte sundt förnuft i att låta ett barn stå på gatan i en sådan korseld.» Förhållandet var nämligen att alla förbindelser hade blifvit afbrutna, och min far, som blef orolig för min mor och de yngre barnen, beslöt att återvända till Paris. Då han inte visste hvar han skulle göra af mig, tog han mig med, sedan jag lofvat att inte gråta, ett öfte, som jag väl inte behöver

säga att jag troget höll. Jag tror att min förkärlek för upprorstider förskrifver sig från detta tillfälle, då jag fick elddopet.

Det är omöjligt att sofvu efter en sådan dag som denna, och jag skall därför söka nedskrifva de händelser, som med fabulös hastighet följt på hvarandra, sedan jag afsände mitt osammanhängande bref i morse. En af krigsministerns adjutanter, som befann sig i konungens kabinett, då konungen abdikerade, har lämnat mig en detaljerad skildring af denna om en utomordentlig feighet vittnande tilldragelse.

Konungen hade öfvervarit en truppevvy på Carrouselplatsen och satt till häst, då ropet hördes:

»Voici les Faubourgs!»

Ingen hade några order och ingen gaf några. Pöbeln rusade fram, skränande: »Lefve Nationalgardet! Lefve trupperna!» och skakade hand med utposterna. Konungen drog sig skyndsamt tillbaka med sina söner. En underlöjtnant af Nationalgardet rusade ensam in i slottet, begärde att få tala med konungen och blef insläppt.

»Ers majestät måste abdikera — vi äro öfverflyglade!» sade han, mycket upprörd.

»Ja, till förmån för min sonson,» svarade konungen.

»Nej, utan alla villkor,» återtog den unge, självvalde representanten för den allmänna meningen.

Kan ni tro det vara möjligt, att bland alla dem, som omgäfvu konungens person, Piscatory var den enda som sade:

»Gå ned och sätt er i spetsen för edra trupper! Kämpa för er krona och er dynasti!»

Hans råd förkastades emellertid, och alla lämnade slottet med undantag af hertiginnan af Orléans, hennes barn och hertigen af Nemours. Af tidningarna ser ni, hvilken fasansfull scen denna olyckliga kvinna fick utstå i deputeradekammaren. Konventet var ett intet emot dessa dagars tilldragelser; skott afossades öfver M. Sauzets hufvud mot konungens bild, och i tumultet blefvo de små prinsarne skilda från sin moder. Hertigen af Nemours fick sina epåletter bortslitna och lyckades endast med möda undkomma. Den kungl. familjen har begifvit sig till Havre för att lätt kunna embarkera till Amerika.

I måndags gick jag nedåt boulevarderna, och aldrig har jag sett en sådan förödelse. Från Rue de la Paix till Montmartre finnes inte ett träd, inte en pelare eller lyktstolpe, ja, inte ens ett staket, som fått stå kvar. Till och med droskuskarnas skyddskurar ligga som kolnade, rykande ruiner midt på körbanan. Vapenbutikerna förete en bedröflig aublick, och nästan hvarenda människa är beväpnad. Gevär, värjor och pistoler hänga i brokigaste virrvarr på blusmännen och äfven personer ur de bildade klasserna göra en löjlig figur med kokarder i hattarna och värjehäng utänpå de vadderade öfverrockarna. Marseljåsen, La Parisienne och Le Chant des Girondins ljuda i nattlig korus på alla gator. Småindustrier uppstå som genom ett trollslag: »La cocarde nationale, 1 sou!» »Republikanska sånger, förhjudna af ex-tyrannen, 15 centimes!» etc.

Öfverallt insamlingar för de sårade, som jag tror ej äro många.

Jag gick sedan till Tuilerierna, och där var förstörelsen än mer nedslående, inte ett fönster helt, portarnas stenpelare nedrifna och staketen omkullkastade och sönderbrutna. I palatsets salonger ströfvade skaror af Défenseurs de la Patrie och hemska kvinnor; och Carrouselplatsen var full af de mest komiskt utstyrda stråtröfvare. En sexton-åring gick gravitetiskt på vakt med en af Madame Adelaïde's mössor på hufvudet och en filt på ryggen, hans pistoler voro fastbundna med gardinsnören och svärdet var utan slida.

Ni kan ej föreställa er hvilka löjlige utvägar till flykt, som förskräckelsen drifvit flere damer ur societeten att tillgripa. Madame de Valin och Madame de St Priest klädde ut sig till bondkvinnor, togo en korg ägg och lämnade Paris, skrälande marseljåsen alldeles falskt. Om jag hade gjort något sådant, skulle jag sedan aldrig ha kunnat se ett ägg utan att rodna.

I går afton bevistade jag ett sammanträde i Club des Prévoyants, där pariserkandidaternas meriter diskuterades, och det var ett egendomligt skådespel. Mötet hölls i en folkskola. Liksom de deputerade hade det en talarestol och en ordförande med sin klocka, men intet »eau sucrée». På min fråga, om jag fick slippa in, svarades: »För all del, vi äro mycket glada, om några damer vilja göra oss den äran.» Rummet var till trängsel fylldt med arbetare och en och annan något så när välklädd person. De förra voro mycket artigare än bildade män skulle varit; de röjde plats för mig på en bänk och ropade

»Chapeaux bas!» åt dem som sutto framför mig och med sina hattar hindrade mig att se talarne. De föreslagna kandidaterna voro M. Dégoncée, M. Coquerel och en sadelmakare vid namn Fortune. Den sistnämnde uppmanades att utveckla sina åsikter, men han var ingen talare, och då han skulle klargöra arbetets organisering, kom han alldeles af sig. En advokat Baud höll därpå ett glänsande tal, fullt af komplimanger till kandidaten, men ohjälpligt kullkastande hans kandidat. Det är intressant att iakttaga af hvilken god omdömesförmåga massorna äro genomträngda och hur snabbt de uppfatta ädlare tänkesätt. M. Bauds högstämde hyllning af den intellektuella förmågan mottogs med entusiasm, och då han frågade om Fortune var kommunist, framkallade blotta nämmandet af detta ord en alldeles öronbedöfvande protest från alla håll af salen. En hvit blus bredvid mig sade: »Kommunismen är dagdrifvarnes moral; en hederlig arbetare skulle aldrig vilja dela det han förtjänar med någon och inte heller äta det han inte själf förtjänat.» Känslan för det löjlige är starkt utpräglad och den stackars sadelmakaren blef gruffigen utskrädd. Bildade män ha ovillkorligen de bästa chanserna och många arbetare besjålas af den lifvigaste önskan att återställa frid och ordning. En enda uppträdde hetsigt, men han gjorde ingen lycka. Den fråga, som då framlagts, var: »Om Nationalförsamlingen antager en icke republikansk regeringsform, hvad ha vi då att göra?» Mannen ifråga svarade: »Om församlingen inte är republikansk, så måste den rensas med kulor! Jag har tre hundra kulor och skall nog rensa den!» Les Prévoyants lär vara en af de lugnaste klubbarna. Jag skulle så gärna vilja se något af de andra, men jag vet inte, om jag kan få Adolphe att följa mig och någon annan tillräckligt energisk och respektabel person har jag inte att gå med.

När jag tänker mig sex veckor tillbaka, kan jag knappt tro att detta är samma plats. Jag kan inte föreställa mig att jag någonsin tyckt om att bo här. Visserligen är det ovanligt och eggande, men i längden blir det tröttande, och den paniska förskräckelsen hos alla, som man ser omkring sig, är verkligen smittande. Går man på visit, träffar man en dam med mycket smutsiga händer, som just hållit på att gräfvu en grop i trädgården för sina juveler. På gatan möter man en ruinerad man, åkande i drocka; han stannar för att förklara sitt skenbara slöseri och talar om, att han just är på väg till myntet med sitt matsilfver. Alla gå vi med grofva skor och paraply och försöka att så mycket som möjligt se ut som våra egna portvakter.

Det sägs att ämbetsverken se ut som om de användts till lekplatser, och det berättas en anekdot om Lamartine, som just bekräftar detta. Strax efter februarirevolutionen antecknade Lamartine på ett blad i sin annotationsbok namnen på sina protegéer och sände listan med order att platser genast skulle anvisas dem. Emellertid tycks han förut ha klottrat »David» på papperet och kabinettschefen befordrade nämnde David till konsul i Bremen. Den sökande infann sig emellertid aldrig, och ehuru M. Hetzel visste, att poeten inte tyckte om att blifva störd, måste han likväl fråga honom, hvad det var för en David, som stod upptagen på hans lista.

»Han som dansade framför arken,» blef svaret. »Åh! Och jag som kungjort hans förflyttning till Bremen.»

»Så märkvärdigt. Jag afsåg honom till föremål för betraktelse och inte för utnämning.»

»Moniteur» registrerade förändringen, men det är få personer, som veta, att den sist utnämnde konsulin i Bremen var konung David!

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarkongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 år

STOMATOL

ovedersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

KONSTHALLEN PÅ HELSINGBORGSUTSTÄLLNINGEN.

SKÅNSKA MÅLARE.

NÅGRA INTRYCK FRÅN SOMMARENS KONST-
UTSTÄLLNING I HELSINGBORG
AF JOHAN NORDLING.

MELLAN HÖGBURNA trädskronor, hvilka — liksom medvetna om den tempeltjänst, de ställts att besörja — i sina linjer tyckas vilja eftersträffa en viss antikiserande hållning, ter sig Helsingborgsutställningens konsthall med sin pelarsvala prostyl och sina hvitkimrande murar för den jäktade utställningsbesökaren redan på långt håll som en tillflyktsort af upphöjd ro och hvila.

Enhvar, som hörsammar dess kallelse, skall förvisso ej heller få skäl att ångra det. Efter det ändlösa kringflackandet i industri- och maskinhallarnas gallerier, där ögon, öron och alla sinnen slitats af den modärna industrialismens brutala åthäfvor i former, färger och ljud, kan han här andas ut i en renad luft och vederkvicka sig med ett skönhetsbad i vår inhemska nutidskonsts starka och fria vågor.

Det är för öfrigt ett fullkomligt enastående tillfälle till en allsidig mönstring af vår unga konsts rika krafter, som sommarens utställning i Helsingborg erbjuder. Ty aldrig tillföre har vårt land sett en så fullständig uppvisning af modärn svensk konst med enhet till tid och plats. Under ett tak möta vi här samtliga de konstnärgrupper, som vi eljes pläga få uppsöka på de årliga specialutställningarna: »Svenska konstnärernas förening», »Konstnärsförbundet», »De fria» och — i »Allmänna gruppen» — de konfessionslöse. Och detta, tack vare den välfunna rumsfördelningen och den skickligt genomförda upphängningen, dock utan någon för-

MOT FLUGOR!

FLUGPAPPER — äkta Tanglefoot — pr dubbelark 20 öre.
FLUGPAPPER — franskt — pr ark 5 öre.
FLUGFÅNGARE, pr st. 25 öre.
FLUGSPÅN (Kvassia), pr kg. 60 öre.
INSEKTPULVER — äkta persiskt — i paket om 25 och 50 öre.
INSEKTPULVERSPRUTOR, pr st. 40 och 45 öre.

Dessutom särskildt för kreatur:

Hjorthornsolja, Ryssolja (Björktjärä), Kreolin, Kreolinsåpa, Lysol m. m.

Till de billigaste priser hos

Wilh. Becker,

Kongl. Hofleverantör, Stockholm.

Hufvudaffär: 5 Malmorgsgatan 5.

Filialer: 24 Stora Nygatan, 23 Götgatan.

GUSTAF RYDBERG.

riga Sveriges så skiljaktiga natur, som danat och inspirerat en hel skola af skånska lyriker, en Bååth, en Ola Hansson, en Emil Kleen, en Wilhelm Ekelund, också bland pensels diktare funnit sina hängifna lärjungar, i hvilkas alstring den ingjutit något af sin intima och veka stämning?

Vi ha föreställt oss, att det skulle vara Iduns läsare kärt att, som ett minne från sommarens utställning i den fagra staden vid Sundet, bevara om också endast några ofullkomliga aftryck af denna specifikt skånska konst, och låta nu det urval vi gjort och med konstnärernas välvilliga medgifvande återgifva, åtföljas af några korta orienterande randanteckningar.

Främst är då att nämna de sydsvenska målarnes högt aktade *doyen*, den trots sina 68 år ännu med oförminskad kraft och ungdomsfriskhet verksam-

helhetsstämningen störande sammanblandning! Intrycket blir också glädjande starkt och rikt, och utställningens bestyrelse med den varmt konstantusiastiske general Bergenstråhle i spetsen är i sanning att lyckönska till det vunna resultatet.

För oss stockholmare, som varit i tillfälle att följa de senaste årens konstlif i hufvudstaden, erbjuda visserligen de tre förstnämnda grupperna intet väsentligt nytt. Men med förnyad glädje ser man kära gamla vänner åter — förnyad och förstärkt, där de nu möta i så mäktigt fylkad tropp! Här sträcka Liljefors

me kungl. målaren *Gustaf Rydberg*, af hvilkens pensel vi meddela ett för Göteborgs museum inköpt »Skånskt landskap», som med sitt milsvida perspektiv öfver den senhöst-

OLOF KRUMLINDE.

stämnda slätten, sitt lefvande spel af luft och ljus är synnerligen karaktäristiskt för sin mästares nobla och behärskade konst. Efter grundläggande studier vid såväl Köpenhamns som Stockholms akademier, var Rydberg i början af 1850-talet Gudes elev i Düsseldorf. Sedan 1864 är han bosatt i Sverige — numera Kristianstad — men har gjort upprepade studieresor i främmande land. Det skånska landskapet i hvarje årtids, hvarje timmes växlande stämning äger numera inga hemligheter för hans kärleksfulla pensel. Helst och oftast vänder han dock åter till senhöstens eller barvinterns bidande ro, till den krafternas och känslornas underfulla brytningsstund då —

»den trötta dagen sakta lutar sig ner i ljudlös kväll...»

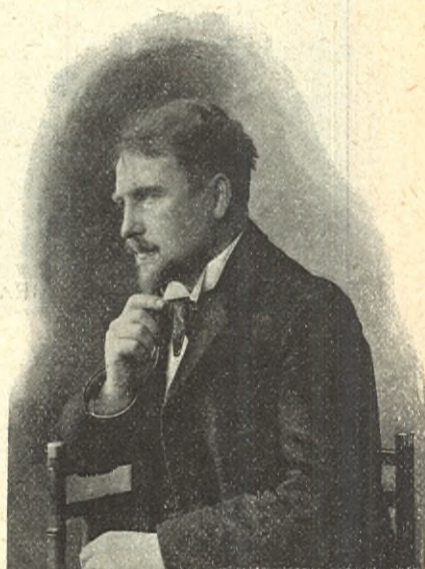
Olof Krumlinde är en känslig och — där så fordras — äfven kraftigskildrare af den skånska

kustens natur. Hans »Bränningar», hans »Sten och ljung» från Kullen bära därom det bästa vittnesbörd.

Elev vid fria konsternas akademi 1876—80, studerade han sedermera i Düsseldorf och Paris, men är nu bosatt i Helsingborg, där han varit en verksam medlem af kommittén för den pågående konstutställningen.

I nämnda kommittés arbete har äfven *Justus Lundegård* tagit en nitisk del. En broder till den kände författaren, har hr Lundegård för sin egen del förvärfvat stadgadt rykte som en förträfflig landskapsmålare. Perséus, konstakademien, München, Paris — se där några trappsteg på hans studiebana! Hans bidrag till Helsingborgsutställningen tyda på, att han numera allt intimare gått upp i hembygdens natur och lif, och att han på den vägen redan nått ganska djupt.

»Hän mot kvällningen» är fylld af upplefd stämning; »Arilds pinier» ge verkligen en vision af en klassisk skönhetskontur och ett azurmåttadt haf.

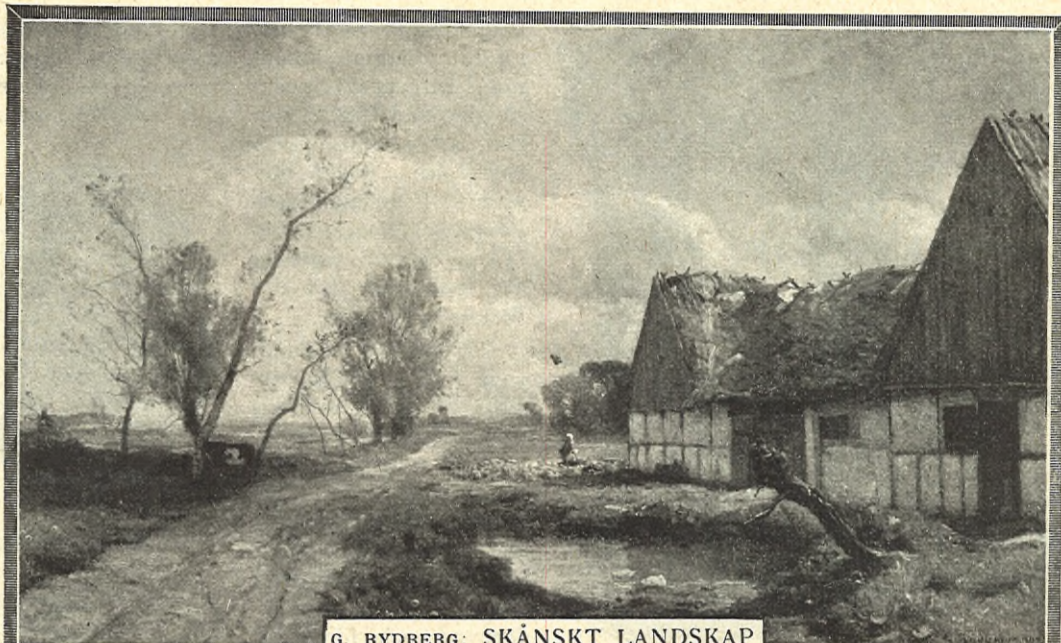
JUSTUS LUNDEGÅRD.

F. KÄRFVE.

I F. Kärffe och Herman Österlund räknar den skånska landskapsskolan ett par af sina mest lofvande yngre krafter. Ur Kärffes »Septemberkväll» tonar med lyrisk innerlighet den underbara samklangen af de gamla kanalernas drömmande tystnad, den inbrytande nattens blåa dunkel och stadens fjärran hägrande ljus. Och enhvar som någon gång, bländad och betagen, vandrat igenom det sago-slott med silfverpelare, med hvalf af smaragd och topas samt tiljor af gnistrande rubiner, som

G. RYDBERG: SKÅNSKT LANDSKAP

fl. kandidatexamen, gjort sina studier i Tyskland, 1898—99 elev af Hölzel i Dachau, Bayern.

Anders Trulsons själfporträtt — en duktig studie i lampljus — väckte redan på konstnärsföreningens senaste vårutställning i Stockholm ett rättvist erkännande. Mera än kanske någon annan porträttbild på hela Helsingborgs-utställningen tilldrager sig dock Jonas Åkessons porträtt af frih. Erik Thott den allmänna uppmärksamheten. Vid årets elevupvisning å Fria konsternas akademi förskaffade

O. KRÜMLINDE: BRÄNNINGAR. MOTIV FRÅN KULLEN.

J. LUNDEGÅRD: HÅN EMOT KVÄLLNINGEN.

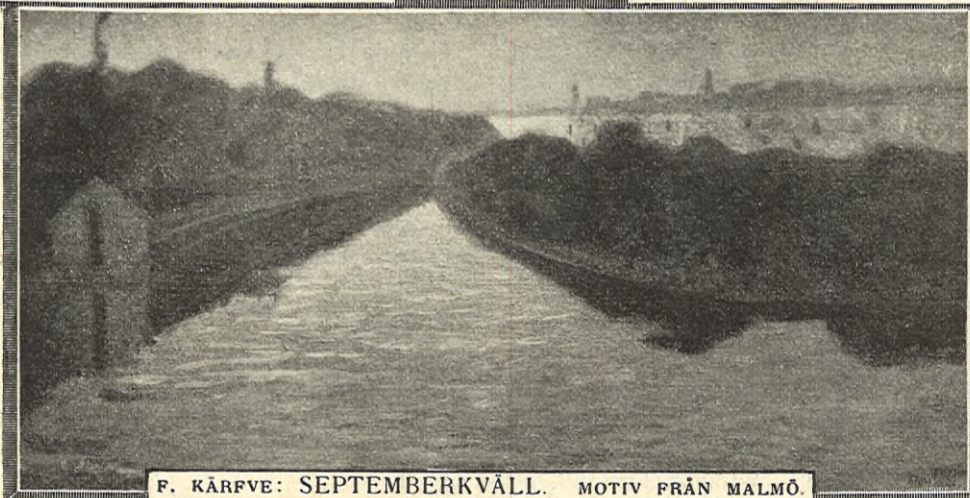
heter en skånsk bokskog i sommarsol, han går förvisso icke oberörd förbi Österlunds dukar.

En ställning för sig bland skånska målare intager Ernst Norlind såsom en kärff, men öfvertygande skildrare af ljungens ödslighet och dess karaktäristiska djurlif. Hans kolteckning »Från Skanörs Ljung» med dess storvulna ökenstämning och den mäterligt modellerade vråken i förgrunden utgör ett pregnant prof på hans konst. Detta är hans enda bidrag till Helsingborgsutställningen, men i vårt minne stå åtskilliga andra bilder af hans hand inetsade med den skarpa, som endast den starka och utpräglade

personligheten förmår gifva: ett grubblande själfkonterfej i olja, förträffliga fågel»porträtt» i etsning och litografi m. m. En sökare till hela sin anläggning, har Norlind, efter i Lund aflagd

HERMAN ÖSTERLUND.

F. KÄRFVE: SEPTEMBERKVÄLL. MOTIV FRÅN MALMÖ.

detta verk sin ungdomlige upphofsman jämte den hertigluga medaljen deamp-laste loford. Och erkänns måste, att den flotta framställningen af den spänstige husarofficeren, ansiktets uttrycksfulla karaktäristik, den osökt lediga och hvilande ställningen, ljusets och stoffernas illuderande behandling, allt vittnar om en mindre vanlig begåfning hos en så nybörjande konstnär samt inger de bästa förhoppningar för framtiden. Efter

hvad vi låtit oss berättas, tjänade artisten själf ännu för ett år sedan som obemärkt man i ledet vid samma sydsvenska husarregemente, där frih. Thott tjänstgör som ryttmästare, och det var ett sammanskott från hrr officerare, som först satte honom i stånd att komma upp till hufvudstaden och vid akademien söka utbildning för sin vackra talang.

Från en »Skånsk arbetsstuga»

JONAS ÅKESSON.

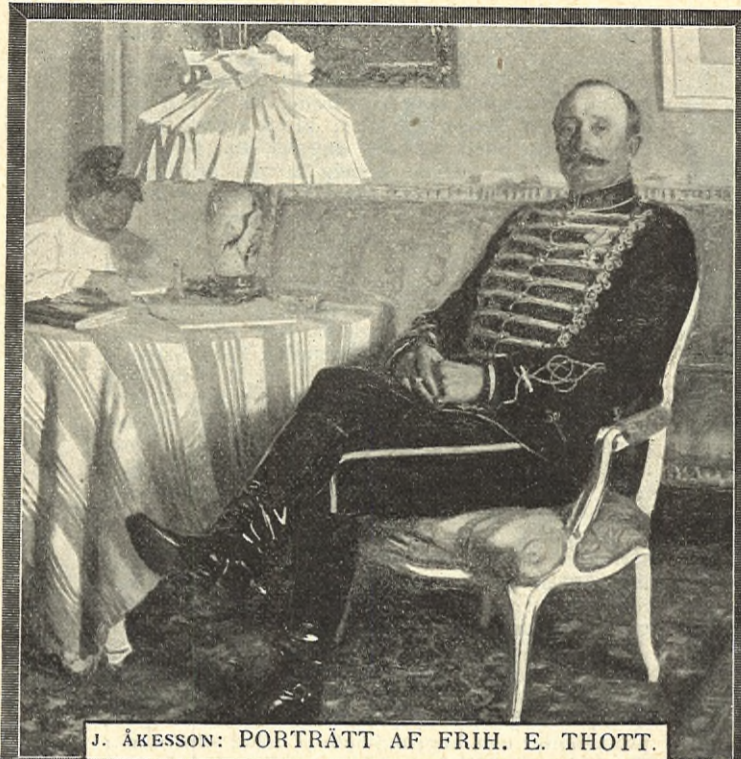
H. ÖSTERLUND: SOMMAR I SKOG. SKÅNSKT MOTIV.

SKÅNSKA MÅLARES TAFLOK PÅ UTSTÄLLNINGEN I HELSINGBORG.

bringar *Gustaf Rahmberg* en tilltalande bild. De gamla gummorna vid bandstol, kardor och stickning äro förträffligt skildrade och hela den lilla interiören gifven med intim och äkta stämning. Rahmberg, som studerat i Paris för Cormon och Nils Forsberg, har med förkärlek ägnat sig åt att med penseln fånga det skånska bygdelivets karaktäristiska drag. Så har han i S:t Olofs uråldriga kyrka gjort grundliga studier till en större målerisk framställning af den egendomliga medeltida kult, som allmogen därstädes ännu bedrifver med S:t Olofs »undergörande» bild. Äfven som djur-, landskaps- och porträttmålare har han varit flitigt verksam.

Helt visst kunde ytterligare ett eller annat namn i detta sammanhang vara förtjänt att nämnas. Så möta vi i *Albert Larsson* ännu en förstående tolkare af den skånska naturen. Om *Valfrid Nelson* gäller

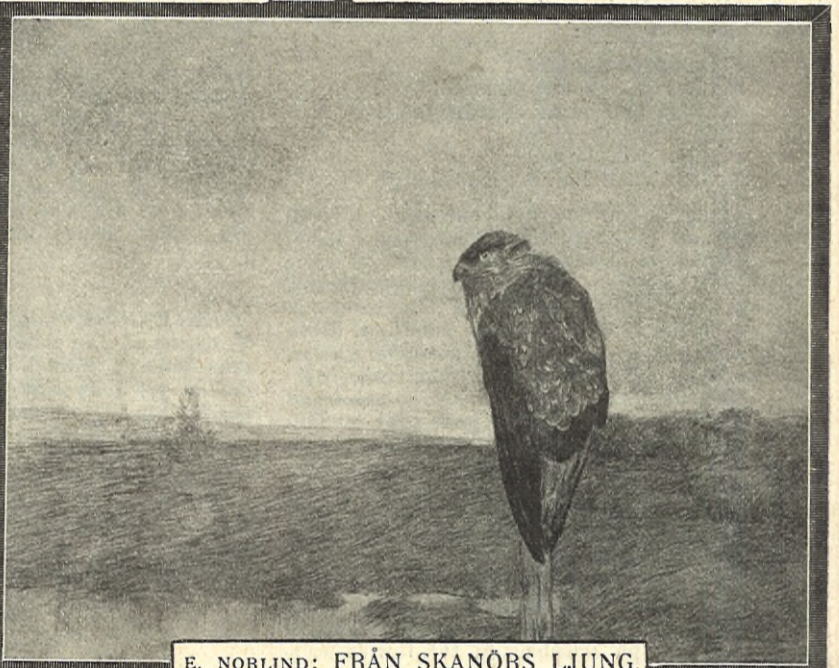
J. ÅKESSON: PORTRÄTT AF FRIH. E. THOTT.

ning om de provinsiella målarnes alstring, sådan den träder fram på sommarens utställning vid stranden af Öresund. För den uppmärksamme lyssnaren till de djupens vibrationer, som skälva under ytan af hvarje konstnärlig skapelse, skall deras klangfärgs egenart icke vara svår att förnimma. Och midt igenom den skallande symfoni, som från hundra skilda stämmor stundligen uppspelas inom konsthallens hvita murar, tränger alltjämt från de skånska dukarne — vek men innerlig — tonen, som slättlandslyrikern så fagert kännetecknar i dessa strofer af dikten »Inspiration»:

min hembygds ton, min ungdoms bleka
visa,
du ton af mystiskt vårnattssus,
min själs musik, min andes ve och lisa,
till hälften dunkel, hälften ljus...

G. RAHMBERG: SKÅNSK ARBETSSTUGA.

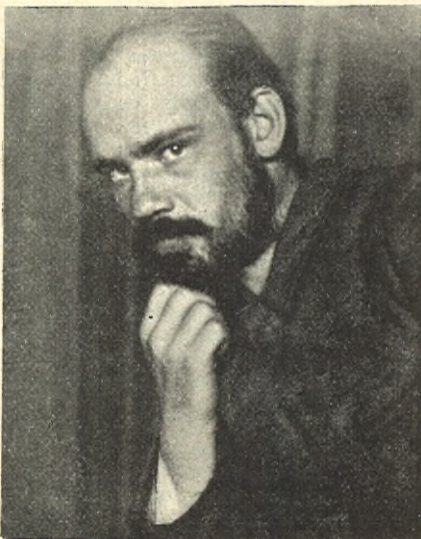

E. NORLIND: FRÅN SKANÖRS LJUNG.

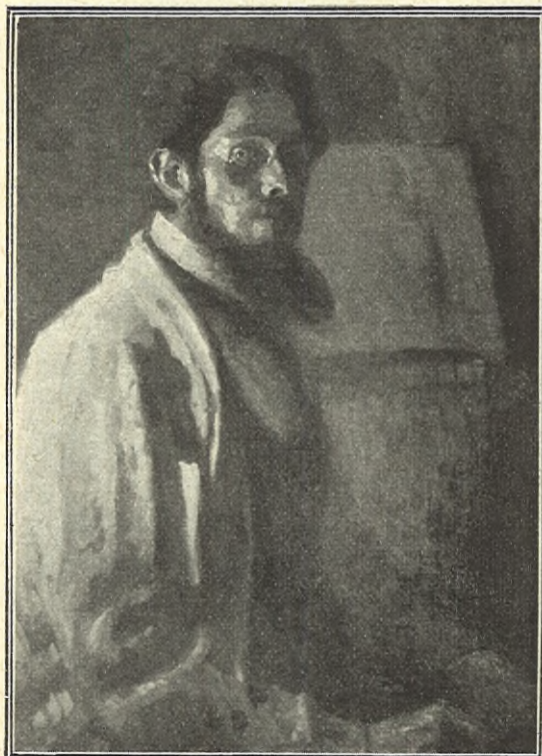
SKÅNSKA MÅLARES TAFLOR PÅ UTSTÄLLNINGEN I HELSINGBORG. ALFR. B. NILSSON FOTO.

samma orlof. Floras barn ha sin hän- gifna dyrkarinna i *Hilda Reventlow*. Och *Anna Wengberg* idkar icke utan framgång porträtteringens svåra konst.

Det sagda får dock vara tillfylles för att gifva våra läsare åtminstone en antyd-

ERNST NORLIND.

ANDERS TRULSON. SJÄLPORTRÄTT. STUDIE I LAMPLJUS.

DEN, som fick konsten på sin lott, den har den äkta blå blomman; hvarest för andra stenar och klippor lägga sig i vägen, där öppnar sig för honom det skönas vidsträckta rike, där ligga skatter, dem ingen rost förstör, och han är rikare än världens växlare och mäklare och penningstolta, om ock i hans ficka öret firar sitt bedrägliga bröllop med styfvern.

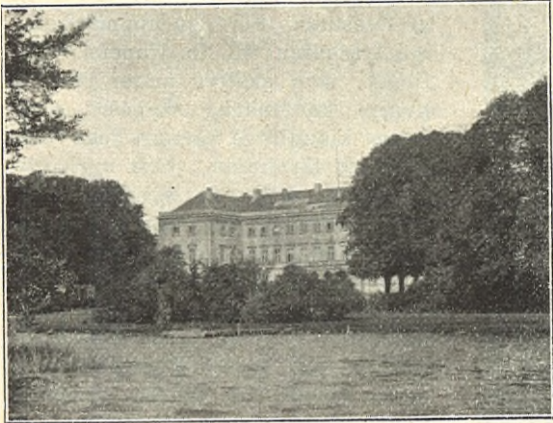
V. V. SCHEFFEL.

GUSTAF RAHMBERG.

UR DAGSKRÖNIKAN.

SORÖ AKADEMI PÅ SJELLAND.

NORDISKA STUDENTMÖTET Å SORÖ.

LIF — se där hvad som främst kännetecknade dessa oförgätliga dagar, lif hos en bördig natur, lif från en värmande sol, lif hos en frisk och hurtig ungdom, och en stark andlig lifskraft hos mötets många talare. Jubel och allvar genomgå också den sång, som hvar afton uppstämde af öfver 450 manliga och kvinnliga studenter från Sverige, Norge, Finland, Danmark och Island och hvars första vers lyder:

Deilig er Jorden!
Prægtig er Guds Himmel!
Skjøn er Sjælen Pilgrimsgang!
Gjennem de fagre
Riger paa Jorden
Gaar vi til Paradis med Sang!

Ja, »deilig er jorden», det hade man allt skäl att sjunga på Sorö. Själva Sorö akademi, belägen på Sjælland i Danmark, är byggd i en vacker slottsstil och omgifven af flere smärre byggningar, af hvilka några äro öfvervuxna af klängrosor och murgröna. Under läsåret tagas samtliga dessa lokaler i anspråk af en större helpension för gossar, men nu voro mötesdeltagarna inlogerade därstädes. Midt emot akademibyggnadens norra fasad ligger Sorö kyrka. En härlig park med ett monument öfver Holberg och med skuggrika sekelgamla alléer sträcker sig väster om byggnadskomplexet, och söder om detsamma ligger en tjuusande insjö, som danskarna kalla stor, men som vi svenskar, bortskämda af Venerns och Vetterns vidsträckt vattenyt, kalla liten. Den fotografi af Sorö akademi, som här finnes reproducerad, återgifver akademibyggnaden från andra sidan sjön. På sjön finnas roddbåtar, som stodo till vår disposition, och på landbacken två lawn-tennis-

planer och en plan för andra bollspel, hvilka tillfällen till sport flitigt användes under eftermiddagarna. Alla föredrag, så när som på ett om dagen, voro nämligen förlagda till förmiddagarna mellan frukosten, som serverades kl. 8, och midnatten, som intogs kl. 1, 30; kl. 8 e. m., sedan kvällsvarden förtärs, hölls dagens sista föredrag. I värtaliga och varma ordalag utlades af Nordens främste talare Evangelii läror. Bland talarna och ämnena för föredragen må särskildt nämnas:

Lic. teol. H. Ussing (Danmark): Valet; Rektor N. Beskow (Djursholm): Inledningsföredraget till diskussionen om lifsnjutning och försakelse; Pastor Skovgaard-Petersen (Danmark): Hvad främjar en afgjord och verksam tro? Valgmenighedspräst K. Poulsen (Danmark): Den kristnes värdesättning af det estetiska. Prof. N. Söderblom (Uppsala): Nutidsbildning och kristlig innerlighet. Missionspastor Johs. Johnson (Norge): Missionens plats i kyrkans lif. Missionär R. P. Wilder (Amerika): Den hvite mannens börda; Stiftsprost Gustav Jensen (Norge): Overbevist Kristendom og den hellige Nadvere.

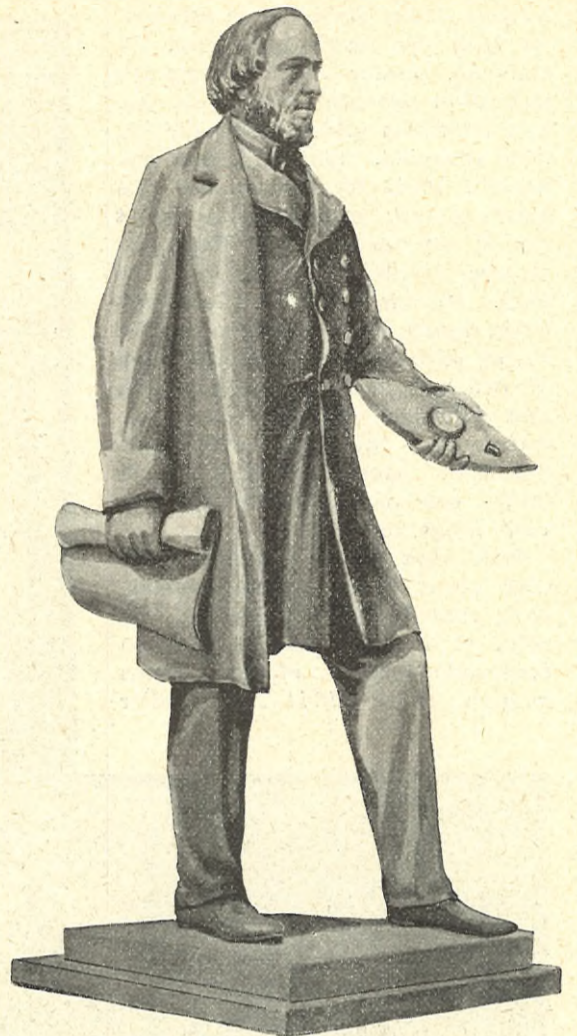
Dessutom hölls en af yngre talare inledd diskussion om en students kristliga lif, och hvar morgon hölls bibelförklaring af bland andra professorerna Lyder Brun och Michelet från Kristiania och prof. Amundsen från Köpenhamn.

Eftermiddagarna voro lämnade lediga på programmet, men då hölls dagligen sektionmöten af olika slag. De, som inte voro upptagna af dessa möten, använde den lediga tiden till sport, promenader och begrundande af hvad som under förmiddagen blifvit sagdt. — Sången intog på studentmötet en mycket stor plats. Det sjöngs vid början och slutet af hvar föredrag, före och efter måltiderna, och under den lediga tiden uppstämde sånger litet emellanåt från de olika grupperna, än andliga och än fosterländska sånger, än någon af våra kända, stämningsfulla student-sånger, och om kvällarna sjöngo från akademi-trappan omväxlande en svensk, en norsk och en finsk kör; till sist avslutades dagen med unison sång, där nordens fyra språk smälte samman.

*

JOHN ERICSSON-JUBILEET. Den 31 juli, sekeldagen af den världsberömda svenske uppfinnarens födelse, firades i Newyork genom aftäckandet af en John Ericsson-stod i Battery park. Ej mindre än 42 svenska föreningar hade anmält sig till deltagande i den stora parad, som hölls i sammanhang med aftäckningen.

Statyn, af hvilken vi gifva en afbildning i dagsnumret, är utförd af bildhuggaren J. Scott Hartley och framställer John Ericsson, hållande i vänstra handen en miniatyrbild af »Monitor», medan den högra omfattar en hoprullad ritning.

JOHN ERICSSON-STODEN I BATTERY PARK I NEW-YORK. AFTÄCKT PÅ 100-ÅRS-DAGEN DEN 31 JULI.

ETT FÅNG ROSOR.

JAG SATT vid fönstret och blickade ut i min trädgård. Det var en sådan där gammaldags trädgård med krokus- och narcissrabatter, kantade af bellis och aurikler. Där funnos inga teppichanläggningar och inga prof på trädgårdskulturens utvecklade konst i blommornas märkvärdiga former och färger. Här lyste narcissens hvita stjärna med sin vackra rödkantade lilla guldsål i midten, sådan hon i sin enkla naturlighet alltid skall taga skönhetspriset, trots hennes högt kultiverade systrars lysande, guldgula färger och trumpetlika kalkar. Krokus-rabatten hade blott lilasfärgens diskreta skiftningar, och bellisen var en sådan där fyllig, ljusröd, gammaldags bellis, som ej blifvit spinkig och klen i sina fåfånga försök att tvinn ihop bladen till asterlika pipor. Där välde guldregnets och syrenernas rika klasar, under det mandelbuskens hela rosiga skönhet redan stod i full blom. Där funnos slingrande, ljusa sandgångar, kantade af fagra blomster och badande i vårsolens klaraste sken, och där funnos ljufva, drömmande stigar i höga syreners och accasiers skydd. Det var min egen gamla trädgård med sina kära minnen och drömmar. Här på de ljusa gångarna hade jag ånyo gått som en strålende lycklig brud, och hela den glada bröllopskaran hade där svärmat bland blomstrande rosor och fagra liljor. Under syrenernas höga grenar hade mångt varmt ord och mången blyg handtryckning växlats. Jag såg ännu de glada paren; där fäste en af mina tärnor blygt rodmande en härlig rosenknopp i ungersvenskens knapphål, där böjde en ridderlig ung man ett knä, för att knyta till sidenbandet på en liten högklackad sko, och från den lilla bryggan nere vid stranden ljödo glada visor, ackompanjerade af gitarrens knäppningar, under det artiga kavaljerer rodde fagra tärnor omkring i den vackra sommarkvällen. Ah, all ungdomens svärmeri och ridderlighet! Jag såg det allt ännu så rosig fagert, trots det att åren längesedan svunnit hän.

»Bom!» —

Jag ryckte häftigt till vid det skarpa utropet och väcktes ur mina drömmar.

»Bom! huru kan du vara så tafatt, Malin, och bomma på ett sådant håll; du fördärfvar hela spelet för oss,» hördes en ynglings häftiga stämma.

»Du käxar alltid, hvem rår för att klubban slinter,» genmålde en gäll flickkröst.

NORDISKA STUDENTMÖTET Å SORÖ: GRUPPBILD AF MÖTETS LEDARE OCH FÖREDRAGSHÅLLARE.

»Isch! hvem ids spela, om ni nu börja gråla. Det är också så varmt, kom så ro vi ut till ön,» inföll en annan flickröst. »Bär hit klubborna, Harry!»

»Bär själf,» lydde svaret, »du är lika nära till dem som jag.»

»Så artig hade du ändå kunnat vara!»

»Pytt, artig, sådana gammaldags uttryck!»

»Seså, låt oss skynda oss nu; Malin och Sven ro dit och Greta orkar nog ensam ro tillbaka med vinden; jag styr.»

»Du är dig lik du, latmask!»

Nu stormade hela den muntra skaran förbi, i vild kapploppning; flickorna med hatten i nacken och håret flygande för alla vindar, gossarna puffande och knuffande undan flickorna utan all hänsyn!

Och detta var femton, sexton-åringar! Du milde! då voro vi redan små koketter och gossarne artiga kavaljerer. Ingen ridderlighet, ingen courtoisie! Men det är väl den långa skolgången i våra dagar; de äro ju ännu skolbarn, trots sina sjutton år. Jag vände min blick till verandan; där bland mina präktigt blommande stamrosor skyntade tvänne hvita mössor. Den yppiga blonda hårknuten under den ena glimmade som guld i solskenet, och jag tänkte, att dessa gyllene trådar nog borde kunna fångsla blicken från de mörka ögonen, hvilka så intresserade lyste under den andra mössans skärm. Det var min unge son och en ung släkting, som voro här på besök. De hvita mössorna kommo än närmare hvarandra, där hviskades säkert ljuftva hemligheter. Men nej, rösterna hördes tydliga och skarpa nog.

»Sinus, sinus, det är då märkvärdigt att du alltid skall förväxla sinus och cosinus. Om du inte kan lära dig en så enkel sak, är det bäst att du slår matematiken ur hågen; nå, flickor tyckas just inte förstå sig på den högre vetenskapen.»

»Åh, du! för att du hunnit ett par terminer före mig, tycker du dig nu vara en sådan öfverdängare. Om jag nu också var litet konfys, behöfver du ej strax bli så hetsig, nog kunde du gärna hjälpa mig litet med det här om poler och polarer.»

»Det må vara så här i början, men nog får du sedan vänja dig att leda dig på egen hand, ty annars går det aldrig. Nå, vi taga om det här då; men först skall den här krukans bort, som petar mig i nacken med sina blommor.»

Och så flyttade han undan min »La France», som stod full af de yppigaste rosor, utan att ens tänka på att bryta en och sticka in den i den guldkimrande hårknuten.

Åh, denna prosa! Denna nutidens prosa! Jag blickade vemodigt ned i min trädgård. Där stod den full af väna, ljuftva vårblomster, men ingen svärmande yngling skulle plocka en doftande bukett narcisser, för att bjuda sin älskling, inga blyga hviskningar skulle de kära gamla syrenerna mera få lyssna till. Inga fina bon moto och artiga ordlekar skulle åtfölja en poetisk blomsterhyllning!

Bom och träff! Sinus och cosinus! Det var nutidsungdomens konversation!

Huh en sådan prosa!

Uppmärksamheten fångades af en liten stare, som helt beskäftigt hoppade ut och in i närmaste holk. Nu satte den sig på grenen och spejade och så en jublande drill!

Där var hon den lilla startröken, kokett och näpen på trädets yttersta gren. Det blef lock och lön.

Kom och se, kom och se! Ett så varmt och godt litet bo!

Den lilla fröken reflekterade, flyttade sig på en gren närmare; allt eldigare blef drillen: kom och se, kom och se!

Så ändtligen var hon där vid kanten af boet!

En titt! Åh! åh! enkelt och ganska treffigt! Pas si bête! det blir bara slit och släp! Nej, jag tackar!» och där satt hon åter på trädets yttersta gren.

Åh, så den lille starhanen fick mycket arbete, han bar strå och gräs, en liten bomullstapp, som jag lagt ut, blef en riktig skatt. Så, nu var det bättre, och nu blef det åter en lockande drill!

»Kom, kom, nu är här väl ombonadt, det blir ett rikt hus, välförsett på alla vis.»

Och hon kom, den lilla starflickan och tittade åter. »Åhja, rikligt med mat och kläder, tätt och solidt, men, oh, så torrt och prosaiskt!» Och med en gäckande drill svingade hon sig högt upp i den klara vårluften tillsammans med en hel skara lefnadsglada vänner.

Den stackars lille starhanen satt där alldeles bedröfvad med slokande vingar. Så hoppade den sorgsen ned på sandgången. Plötsligt syntes den få en idé. Helt beskäftigt bröt den en bellis och bar

den på glada vingar in i holken. Så tog den en krokus och så åter en bellis.

Lilla fröken stare var en riktig stor kokett; hon hade redan börjat ångra sin hjärtlöshet, nu satt hon åter på trädets yttersta gren. Hon blef påtagligen nyfiken. Åter kom herr stare med en bellis; nu satt lilla fröken redan på holkens pinne; så tittade hon in. Åh, det var ett sagoslott! så kunde blott den varmaste kärlek väfva poesins hela fågning kring det lilla enkla hemmet. Lycksalig hoppade lilla fröken stare in i helgedomen. Det blef sång och drill; vårens jublande kärleksdrill.

Men nu visste jag, när poesien skulle komma äfven till nutidens prosaiska människobarn; och jag gick ut på verandan, plockade ett helt fång af mina rödaste rosor och kastade dem till de båda unga rakt på afhandlingar om poler och polarer.

GAMMAL MOR.

H. Holm foto.

O. W. VIRGIN.

DEN NYE KRIGSMINISTERN.

DET SEDAN någon tid bebådade krigsministerskiftet har nu ägt rum, i det konungen i extra konselj på måndagen beviljat statsrådet Crusebjörn afsked och till hans efterträdare utnämnt öfverste *Otto Wilhelm Virgin*.

Den nye krigsministern är född 1852 och son af framlidne f. d. kaptenen O. B. Virgin och hans maka, född von Engeström. Sin militära bana började V. 1870, då han blef underlöjtnant vid Västmanlands regemente. 1873 transporterades han i innehafd befattning till Vendes artilleriregemente. Här avancerade han 1875 till löjtnant samt 1884 till kapten. Till major i armén utnämndes han 1894, till major vid Norrlands artilleriregemente 1895. År 1896 utnämndes han till öfverstelöjtnant i armén samt transporterades samma år tillbaka till Vendes artilleriregemente, hvarest han 1897 blef öfverstelöjtnant.

Utnämnd till öfverste i armén 1898, blef han 1899 öfverste och chef för Andra Göta artilleriregemente, på hvilken post han kvarstod, tills han hösten 1902 öfvertog chefskapet för Första Svea artilleriregemente.

Sedan 1892 är han ledamot af Krigsvetenskapsakademien samt sedan i föl suppleant i Krigshofrätten. Artilleristabsofficer 1872—1892 tjänstgjorde han 1894 till 1899 som fältygmästare samt var åren 1898—99 chef för fältskjutskolan för äldre officerare.

IRIS.

LDJUPASTE skogen vid skogstjärnens vatten under granarnas skymning hon lifvet såg, men nu står hon stolt med guldgult i hatten, en blommornas drottning vid vaggande våg.

Hennes öga är fritt, hennes tankar gå vida, hennes längtan är het som en flammande brand, och hon tror, att på skogstjärnens andra sida är lifvets och lyckans förlovade land.

Hon längtar ditbort, men en Iris är bunden vid den torfva, där fäste hon fått en gång; en Iris kan aldrig få svärma för stunden som en fågel i solsken och sång.

Hon har längtat så länge och stirrande tomma till slut hennes ögon af trånad bli, då plockas hon plötsligt som en annan blomma af en hurtig gosse, som vandrar förbi.

Och han tager sin Iris med på färden genom mörker och sorg i skuggornas dal, men för henne en blommande lustgård blir världen, ett ljushaf med skönhet utan tal.

Och för honom, där han går med sin Iris i handen, är världen vorden till ett intet i det blå, för honom är den blomma, han plockat vid stranden, en guldgul sol i hans hjärtas vrå.

Och där strålar en Iris, där lefver ett väsen, en lyckans huldra, som han kan lita på, som han tog en dag, där hon stod mellan gräsen och vassens vaggande strå.

JOHAN TÖRNE.

KONTURER UR LIFVET. AF MARIA RIECK-MÜLLER.

VII

DET FINNES somliga barn, som äro besläktade med solsken, och dessa små solskensvarelser hafva en underbar förmåga att kunna locka fram leende till och med i stunder, då man inte alls är i skrattstämning.

När man ser ett sådant barn, tänker man — du kan ej vara född annat än till lycka...

Allt härligt i världen måste falla dig till fota — solöga! —

Ja så tänker man...

Just ett sådant barn var Elsa Lund — det mjukaste, röda och vitaste lilla ting, man kunde se med en rikedom af gulhvitt hår omkring ett ansikte, som ständigt log — log med ögon, skrattgropar och blekröda läppar, som nästan alltid läto en se de små hvita tänderna...

Och som hon kunde skratta! Och vara inställsam och len och pockande på en och samma gång... Ett riktigt troll var hon!

HYLINS

Violtvål 612

HYLINS

Liljekonvaljedoft

Men så hade hon ock först skådat dagens ljus i lappmarken, där ännu troll finnas, och där natten kan vara ljus dag. Hon hade under de första månaderna af sitt lif somnat i solljus och vaknat i solljus... Hennes far hade flere år bott däruppe vid en af de större lappmarksplatserna. — Han var präst. Och, när de tidigt en vår flyttade nedöfver, till ett mer civiliseradt pastorat, var Elsa tio år och hade hitills knappast ägt andra slags kläder än lappkolt, topplufva och lappskor.

Det var skada, att hon ej fick behålla den dräkten sedan, utan kläddes som andra barn.

Den passade henne bättre än något annat.

Och det var alldeles som det skulle vara, att glimmande granna pärlband gnistrade, när Elsa Lund kastade och knyckte med sitt lilla ljusa hufvud.

Det var, hvad jag tänkte första gången jag såg henne och hörde de mjuka lappskornas tass-tass-tass i trappan och trädgårdsgångar.

Det var innan den nya kulturkännetecknande helylleklädningsen ännu var färdig, med tunik — som då brukades — krås kring halslinningen — och knarrande läderkängor.

Och jag tänkte också det där om lyckan...

»Du måste vara född att ständigt lefva i solskenet — solbarn» — — —

*

Nu hafva trettio år gått sedan dess...

Det är en lång tid, under hvilken lifvet kan hinna forma om mycket för ett människobarn — både uppåt till glans och härlighet och nedåt i mörka djup, dit aldrig en enda glimt af sol når.

Och när jag tänker på, huru under dessa år lilla solskensbarnet Elsa af hårda händer utan misskund blifvit förd just dit, där hon alls inte borde höra hemma, in i ett mörker, som till slut ändat med den natt utan hopp, då förståndets ljus slocknar — när jag tänker på allt detta, då måste jag ropa högt — — — Hvad lifvet dock kan vara obarmhärtigt!

Och människorna...

Jag vill tala om, huru ett kvinnoöde kan blifva sådant som hennes. Det är som att berätta om, huru sommarens frostnätter bränna bort rosenbuskens blommor och blad — det ena efter det andra, tills intet mer är att taga — — —

Visst måste Elsa Lund vid sjutton år vara med öfverallt, där ungdomen lekte, dansade och hade upptåg för sig — annars hade det ej varit som sig borde. Ty glädje hör tillsammans med skrattgrop-kinder och spelande blå ögon och flygande ljusa flåtor och allt detta, hvaraf prästgårds-Elsa var sammansatt.

Lika naturligt var det ju också, att de unga männen, som kommo i hennes närhet sågo förbi de andra flickorna, och började skriva vers och göra långa lofvar omkring prästgården.

Och under detta blef Elsa ännu vackrare

och yrare, så att prästfar stundom kände ängslan för att hans enda barn skulle ledas bort ifrån Guds väg af all denna världslighet.

Och mor bad så vackert, att hon ej skulle glömma plikterna hemma för all denna ungdomglädjen.

Men då — som de voro mest ängsliga — fingo de en opåräknad hjälp.

Det var, när prästen en vår måste taga en adjunkt för de ökade göromålens skull. Han kom själfva första maj, just när våren börjat på allvar, och han var mycket hyggligare, gladare och äfven fagrare än adjunkter plåga vara — tyckte Elsa.

Han hette Sten Helling.

Och nu hände det, som ju äfven var som det skulle. De andra unge männen miste lusten att skriva vers och gå i den vackra skogen omkring prästgården. Ty där hade de mött Elsa och adjunkten promenerande under allvarligt samtal...

Hvem hade väl hört Elsa Lund tala allvar förr?...

Deras tid var ute.

Och då Elsa blef allt mer belåten att sitta stilla hos mor — fastän ungdomen ställde till fester — och adjunkten helt och hållet vann fars förtroende — så tänkte både far och mor, att den mannen nu hade kommit som allra bäst skulle taga hand om deras barn. Och de kunde så få sluta sina ögon med ro —

När så Sten Helling en dag talade med prästfar om det han väl visste förut: att de två unga nu hade allt uppgjort sig emellan — var det blott att med glädje säga ja. Det var nu endast ett men, och det var Elsas ungdom.

Därför skulle de vänta ett år och behålla hemligheten för sig själfva. Och nu kom en tid, hvarunder allt det ljufva och slumrande kvinnliga hos Elsa allt mer utvecklade sig, och far sade mängen gång småmysande till mor: »Du, flickungen blir allt en rar prästfru! Hon har kommit i goda händer — — —»

Men så mot slutet af det bestämda året, var det som om Elsa började finna nöje i att säga emot Sten — tycka tvärtemot det han tyckte. Det var som mer på skämt först...

Tills en dag, då de varit ute i skogen tillsammans. Då blef det rena allvaret. Och på kvällen kom adjunkten in till far och bad att få resa följande morgon. — Det var slut nu mellan Elsa och honom, och han kunde ej stanna då, kunde ej se henne mer...

Ingen frågade något och ingen sade något, och aldrig fick man veta, hvad som försiggått mellan dessa två, som voro som skapade att göra lifvet ljust för hvarandra.

Hvad unga med ovarsamma händer kunna förstöra mycket vackert för sig! — — —

Sedan Sten Helling rest, blef det först underligt tungsamt och tyst i prästgården, och Elsa gick mest för sig själf.

Men så en gång var det som om den forna ysterheten hade vaknat till lif — endast ännu mer uppsluppet nu än förr. Det hade nästan kommit något feberaktigt öfver henne — och det var intet ungdomsupptåg, där ej Elsa Lund fick munterheten att spela ännu muntrare — — —

Då tänkte prästfar, att det nog vore bäst, att Elsa finge komma bort ett slag, finge något nytt att tänka på och se andra människor.

Det blef så bestämdt, att hon skulle resa ned till en prästgård i Småland till en gammal vän till kyrkoherden Lund. Där skulle hon kanske få jämvikt i sinnet och lära mer allvar än här uppe bland alla ungdomsvännerna, som ej hade annat än skämt i tankarna — — —

Ett år kan vara nog så långt. Och medan

Elsa var borta i Småland, gingo dagarne långsamt och tyst hemma i prästgården.

Men de tänkte likväl, både far och mor, att det var en god ingivelse detta att låta henne komma bort från de gamla omgifningarne. Och af hennes bref kunde de godt sluta sig till, att just prosten Törnes hem var en lämpligt tillflykt för ett sinne som hennes.

Rätt snart kunde det märkas, att tankarna blifvit allvarligare och fått en riktning, som lofvade godt för framtiden. Och efter som månaderna gingo, blef det än mer glädjande för dem att tänka på den dag, då Elsa skulle komma tillbaka...

Det var till jul hon var att vänta. Och när hon så kom, blef det nästan med förundran far och mor sågo, huru detta långa år gjort deras lilla yra tös till stora, stillsamma flickan.

Och förundran blef nästan ängslan, när hon sedan — en af de första dagarne — helt lugnt och allvarligt talade om för dem, att hon lofvat sin tro åt John Törne, prostens son. Han var landtbrukare. Och han skulle nu i julen komma upp själf för att tala med föräldrarna och möjligen få deras samtycke till giftermålet redan till våren...

Ja, det blef nästan till oro för dem allt detta... Men de måste ju tänka, att Elsa en gång skulle lämna dem, och man fick ju hoppas, att detta val var lyckligt, då det fallit på prosten Törnes son, som hade godt att brås på — och att det skulle blifva mer visst och bestående än förra gången, då nu Elsa själf tycktes vara så mycket mognare än då.

Och när John Törne kom — och visade sig vara en stadgad och allvarsam man — blef det såsom sagt var.

På nyåret firades förlofning i prästgården, och på våren stod bröllopet — — —

Prästfar tänkte likväl begrundande för sig själf, att adjunkt Helling väl hade varit en någ mer efter hans sinne. Den man, som nu skulle föra bort deras Elsa, kunde ju ock vara bra, men han syntes stundom far nog för trög och litet intresserad i en del afseenden — att rätt falla honom i smaken.

Dock — var nu Elsa nöjd, så blefve ju detta hufvudsaken... Och far knäppte samman sina händer till bön och läste välsignelse öfver dem — — — — —

De första två åren hördes allt stå väl till hos de nygifva. De hade flyttat till en större landegendom, som John Törne fått köpa på goda villkor i södra delen af Norrland — ej långt från Elsas hem. Där föddes deras två äldsta barn och gamlefar själf döpte dem.

Men så småningom blefvo Elsas bref allt knapphändigare i fråga om det som rörde deras lif och förhållanden — de handlade mest om barnen. Och det började talas om, att Törnes egendom sköttes på ett sätt, som snart skulle tvinga honom att lämna den till fordringsägarna...

När detta äfven snart nog skedde, voro likväl både prästfar och mor besparade den sorgen. De hade nyss förut båda två lagt sina ögon samman — nästan samtidigt bortryckts af en häftig feber, som vid den tiden kräfdde många offer där i trakten.

Och det var godt för dem, att de aldrig fingo se, huru snart lifvet började gestalta sig pröfvande och tungt för deras solskensbarn.

Men bland de gamla barndomsvännerna talades med ovilja om, huru John Törne sparade sig hvarje ansträngning, medan Elsa fick taga på sin del mer än det som hörde henne till. Och den, som nu träffade henne, under

BILLIGAST I SVERIGE

sälja vi **1:ma Svensk Nickel & Nysilfver** till privatpersoner. *Vår priskurant* erhålles gratis från våra ombud eller direkt från oss. Driftiga agenter antagas på alla platser efter korrespondens med **Nordiska Fabriks- & Handels-Magasinet, Stockholm.**

det hon rastlöst styrde med göromål och folk, och lade märke till, huru trött stundom uttrycket i det unga ansiktet kunde vara — tänkte väl aldrig mer att hon var född till glädje och lycka. Man hade redan vänjt sig ifrån att minnas lilla Elsa Lund och alla lustigheter från den tiden...

Och, när hon nu kom bort ifrån dem, sedan den stora egendomen måste lämnas åt alla fordringsägare, då bleknade snart nog dessa hågkomster och intryck alldeles. Det är ju ej godt att komma ihåg andras olycka, då den ej längre är för ögonen — — —

Någon enda gång kan ju ett rykte komma och för något ögonblick väcka intresset till lif.

Och när man under årens lopp då och då hörde talas om, huru Törnes fått gå ifrån det ena egendomsarrendet efter det andra, emedan patron Törne ej hade nog förmåga att kunna sköta ens det enklaste arbete så att det lämnade afkastning — då talade man beklagande om hustrun, och undrade, huru länge hon skulle stå ut...

Och man friskade upp ungdomsminnena och kunde ännu le åt alla de glada upptågen och åt prästgårds-Elsas smittande skratt. Hvem mindes ej nu åter, huru det lyste och glittrade om den flickan — — —

Men ingen af dem hade väl reda på, huru hon nu led verklig nöd, sedan alla närmast stående ej längre ville hjälpa. Då en frisk, stark man i sina bästa år är en så försoffad ynkrygg, att han ej ids göra minsta kraftanstängning för att försörja sina egna barn, och hustrun ej har nog krafter att helt utföra bådas arbete, då händer ibland att människor tröttna att lämna hjälp.

Och ingen af de glada ungdomsvännerna visste väl nu, att Elsa Törne af nåd fick bo i en halft förfallen sommarbyggnad, som hörde till en landtgård någonstädes borta på Östgötaslätten. Att hon efter tolf år åter fått ett litet barn att vårda, och att hon nu i ett slags förtviflans mod hade börjat baka småbröd, som hon själf eller de större barnen buro ut till försäljning, medan patron Törne använde sin mesta tid till uppgörande af planer för framtiden, då han ej — drömmande att de utfördes — i maktig ro hvilade på sängen. Det enda arbete han sågs utföra var vedhuggning vintertid. Man får värme i kroppen af sådant och god matlust...

Hvem skulle väl nu hafva känt igen den lilla röda och hvita trollungen Elsa i den böjda kvinnan med infallna kinder och glanslöst, gråsprängdt hår, när hon hvar lördagsafton bar en korg med bakverk mellan gårdarne där på östgötabygden.

»Stackare,» sade man, när hon stängt dörren efter sig, »hon har nog sett bättre dagar.»

Och nu skolen I veta, att den stund slutligen kommit, då svikna förhoppningar och alla till det yttersta fyllda pliktbud tagit det sista af kropps- och själskrafter, som fanns att taga...

Elsa Törne sitter nu på en vårdanstalt för sinnesrubbede och grundar dag och natt öfver sig själf...

Hon kastade en dag den färdigfyllda korgen med kakor och rån i golfvet, så att allt blef till bara smulor — för att sedan sätta sig ned med händerna för ansiktet och ändtligen försöka få någon klarhet i den här underliga gåtan med lifvet.

Och när hon så kom under fund med, att allt svårt, som kommit på hennes lott, måtte hafva sin rot i det där gamla med Sten Hel-

ling, då började hon längta så efter att kunna göra detta ogjort igen, att hon kände en leda och ett hat utan gräns till mannen och till allt, som var förbundet med honom och lifvet här. Och hon kunde ej lida det längre...

Hon måste bort från alltsammans — någonstädes, där hon alldeles ostörd kan få sitta och tänka öfver och söka reda i detta, som blifvit henne för svårt.

JÄRTECKNET. NOVELL AF CHICOT.

(FORTS. FRÅN FÖREG. N.R.)

MOSTER Elisabeth var äldre, ogift och af helt annat gry än min mor. Visserligen var äfven hon tillbakadragen och böjd för ett isolerat lefnadsätt. Men hon hade öppen blick för det allmänna lifvets gång, var synnerligen praktiskt anlagd och alls icke besvärad af några gammaldags konventionella hänsyn. Förrän någon kvinnoemancipationsrörelse ännu hos oss uppstod, hade hon varit fullt emanciperad och tidigt gått in till kungl. maj:t med ansökan om att blifva myndig, något som hon också blef. Därpå öppnade hon en nipperhandel, hvilken gick alldeles ypperligt och vid denna tiden hade hon redan blifvit smått förmögen. Genom sitt förbindliga sätt att behandla kunderna hade hon fått ett slags stereotyp, polerad artighet, som till slut öfvergått till vana och äfven genomträngde hennes hvardagslif, så att denna diskreta ton bredde en jämn kyla öfver hela hennes väsen äfven gentemot oss. Mig, som då var varmblodig och öppenhärtig till ytterlighet, föreföll hon vidrig och ej så litet sliskig, hal och oåtkomlig. I själfva verket liknade hon en biljardboll, kall, glatt och hård.

Men hon imponerade på min mor genom sin tvärsäkerhet och sitt manliga sätt att tänka, framfördt med denna fina, förbindliga ton, som var henne egen.

Inför sin systems starka personlighet började numamma upprulla en jeremiad öfver vårt hopplösa tillstånd och våra fruktlösa bemödanden, icke i hopp att få pekuniär hjälp — det visste hon af erfarenhet vara fåfångt! — men för att möjliggöra erhålla någon vink om, huru vi skulle ställa oss.

Moster åhörde henne utan afbrott och så vände hon sig till mig. Det var som om hon ej ansett sin vecka syster värd något allvarligare meningsutbyte!

»Hör du,» började hon, »hvarför vill du så nödvändigt studera? Anser du det verkligen vara så stor nytta med det? Jag tror nog, att vetandet i och för sig och för din egen privata del skulle vara rätt trefligt att ha. Men, ser du, du har nog redan sett hvad det vill säga att vara fattig och det är fattigdomen du ska försöka att komma ifrån och det så långt som möjligt, och det gör du icke genom lärdomen. Du kan genom studier, äfven om du lyckas slå dig fram, på sin höjd bli magister. Och hvad förtjänar en magister? Jo, på sin höjd en tusen riksdaler om året. Men om du ville bli präst, så vore det allt förmånligare, mycket förmånligare. Men det vill du väl inte, kan jag förstå?» Hon smålog så menande, att jag nästan började tycka om henne.

För att göra min fördomsfria moster full rättvisa, vinkade jag afvärande med ett energiskt »nej», hvarpå hon fortfor:

»Vi ha sökt en plats åt dig på kontor. Ja, det kan så vara. Ibland lyckas man på den banan, ibland inte. Det beror förnämligast på ryggen, liksom på mycket annat här i världen. Men jag fruktar, att du på långt när ej är tillräckligt mjuk i ryggen. Och om du vore aldrig så noggrann och skicklig i dina göromål, skall du dock icke lyckas komma framåt, om du saknar ödmjukhet och detta krypande sätt, som är så läskande för principerna att känna. Så är det en annan sak med de där kontoristerna. Man behöfver kunna så litet för en sådan plats. Såsom det nu är, egentligen blott skriva och räkna, och man lär sig heller just ingenting under den bästa tiden man växer upp. Och därför, om man mister platsen, kan man egentligen heller ingenting annat än skriva och räkna. När det så blir fråga om att söka en annan plats, finnes tusentals medsökande, ty de flesta män, som icke äro arbetare eller lärde, kunna egentligen blott skriva och räkna. Och till slut bär det till skogen. Det är en farlig lott att bli en gammal bokhållare. Det blir aldrig karl af honom.»

Min stackars mor betraktade sin världsvisa syster med förskrämda blickar. Så långt framfördt sig hade hon aldrig tänkt. Äfven jag erfor en

oklar fasa för mitt framtida öde. Lifvet syntes mig vara ett problem, vida mera intrassladt än jag någonsin föreställt mig.

Moster märkte vår försagdhet och tyckte väl det nu vara tid att framkomma med något förhoppningsfullt, då hon ansåg oss vara tillräckligt krossade, för att lyssna till det förslag hon länge i tysthet uppgjort för min framtid och hvilket hon med kännedom om våra, enligt hennes mening för högtflygande planer hade fruktat skulle möta ett mer eller mindre energiskt motstånd.

»Jag har tänkt på ett yrke,» fortsatte därför moster med sin artiga, säkra ton, »som skulle vara bra för dig, Kalle. Det är både säkert och inbringande. Och så lär du dig något, som inte alla kan. Det är att bli bryggare.»

»Bryggare!?» utropade både mamma och jag alldeles samtidigt med förbluffade och indignerade röster.

Må man erinra sig, att på den tiden ännu inga ölnikörare kuskade omkring gatorna, att ännu inga hafbuteljer med stämpelade korkar och bolagsetiketter funnos i hvarje hushåll, så kan man förstå, hvarför vi läto höra detta utrop.

Bryggare! Det enda bryggeri jag kände till, hölls af en vagnmakaremadam i gården midtemot. Hon bryggde svagdricka och arbetarne gingo in på gården för att få sig »en gång dröka», hvarvid de tömde sitt stop för sex styfver (3 öre). Jag hade beundrat deras förmåga att tömma detta stop i ett enda drag utan att taga det från munnen. Det utgjorde då hela mitt begrepp om bryggerier.

Men moster Elisabeth kom mig snart på andra tankar. För tre år sedan hade till staden inflyttat en herr Paul Hagman. Denne hade i en aflägsen stadsdel inrättat ett bayerskt ölbryggeri och sedan uppsatt ett par »bierstuber», som voro mycket besökta och stadsborna hade för öfrigt allt mera tagit sig till att dricka hans öl, som sades vara mycket godt. Fru Hagman, ett litet förtjusande fruntimmer, en verkligt fin kvinna, var kund i mosters butik. Moster och hon hade blifvit goda väninnor. Moster hade talat vid henne mycket om bryggeriet och hört sig för om ett och annat och kommit till det resultat, att om jag fick komma dit som elev, skulle min lycka vara gjord.

Det där »elev» grep mamma genast. Det lät fint. Och så visste moster, att det ingick inte så litet vetenskap i det där bayerska bryggandet och när mamma till slut fick veta, att en löjtnant, en verklig löjtnant, Rosenqvist af Åkershult, gifvit sig till bayersk ölbryggare i Stockholm, så blef hon alldeles förtjust i förslaget och tackade moster för att hon tänkt så förståndigt för sin syster-son, hvilken tacksamhet ännu ofantligare ökades däraf, att moster åtog sig att betala den elevavgift, som skulle erläggas för första året. Detta var storartadt, ty moster var eljes en person, som icke plögade kasta ut några penningar i onödan.

Det tycktes endast återstå, att jag skulle presentera mig för herr Hagman, hvilket jag också dagen därefter gjorde och så blef jag antagen till bryggerielev och flyttade dit med mitt pick och pack.

*

Bryggeriet låg på en höjd strax bredvid den å, som flöt midt genom staden. Det tillhörde dock en numera aflägsen trakt, emedan all rörelse hade sedan långt tillbaka dragit sig åt öster, åt hamnen. Hagman hade köpt denna afsides liggande tomt på grund af de gamla, ypperliga källare, som funnos där sedan urminnes tider, enligt traditionen efter ett kloster, af hvars för länge sedan försvunna murar icke fanns ett spår.

Hagman hade alldeles icke uppfört någon byggnad, som i ringaste mån motsvarade de palats, som nu för tiden användas för drivande af denna storartade näring. Han hade blott uppfört ett enkelt träskjul öfver de gamla källarne och där inrättat bryggeriet med kyskeppet längre upp åt den gamla trädgården, hvaraf ännu återstod några uråldriga löfträd. Till höger låg boningshuset, en lång envåningsbyggnad, där familjen bodde, och kontoret var beläget midtemot ingången till det egentliga bryggeriet. Längre västerut låg en stor bakgård, garnerad med spannmålsvindar och en mängd gamla uthus, till hvilka lagerkällaren på senaste tiden sluttit sig.

Jag åt hos familjen. Herr Hagman var en femtioårsman på sin höjd, medellång, axelbred och något korpulent. Han hade ett allvarligt, något melankoliskt ansikte. Det som skämde hans yttre var den korta halsen. Han hade egentligen ingen hals alls. Också begagnade han ingen skjortkrage, utan hade blott en svart halsduk, knuten i ett slag kring halsen, hvilket förlänade honom ett visst sluskigt utseende. Om hans bildningsgrad kunde man ej få någon åsikt af det enkla skälet, att han sällan sade något öfver det allra hvar-

dagligaste. Huru detta par kommit tillsammans, väckte till och med undran hos mig, som dock den tiden saknade all världserfarenhet. Frun var nämligen ett sprittande, glädtigt fruntimmer, som kunde prata för fem och yttrade sig i en massa ämnen, så att nog höll hon målon tillräckligt vid makt. Hon föreföll ytterst behaglig och intresserad med sina ytterst lifliga, spelande ögon under högt uppdragna ögonbryn, som i hvarje stund gäfvö henne pikanta uttryck. Deras enda barn, en dotter på tio år, var då ett älskligt väsen, tystlåtet som fadern, men i grunden lifligt som modern. Ögonen, som nästan hade orientals drömmande uttryck, under långa, täta ögonhår, tycktes alltid, trots gårdens trista omgifningar, skåda något fängslande, lockande i fjärran. Och som hon redan läste Walter Scott och liknande romantisk litteratur, misstänkte jag, att hon mest såg svajande plymer och fladdrande fanor vaja för inbillningen.

Jag tyckte mycket om herr Hagman som husbonde. Emot mig iakttog han samma tystnad som i familjen, ehuru han nog, märkte jag, kunde ryta rätt ampert åt karlarne i bryggeriet. Men med elevskapet blef det egentligen föga bevänt. Jag blef behandlad, såvitt jag kunde förstå, föga annat än som en vanlig bryggaredräng.

Det var ett hårdt lif, men jag vill ej klaga däröfver. Det härdade mig just då jag behöfde härda. Arbetet öfverstege visserligen ännu mina kroppskrafter, men jag högg i så godt jag kunde och det bekom mig väl. Öfveranstängning, hvarom nu pratas så mycket, vill jag ej höra talas om. Pjäsk och pjoller!

Jag fick stå vid maskkaret i bryggeriet och »maska» med en stor, bred skofvel — tung nog ska jag säga! — hvarmed vi brassade om det med hett vatten ur pannmuren öfvergjutna maltet. Det var ett hårdt göra, så att svetten lackade af de stora, starka bryggerikarlarne. Jag måste hålla lunken med dem och gjorde det äfven. Det togs i med ett knyck från botten af laggen, så vreds skofveln framåt och så vändes på massan ouppörligt i jämn takt. Ingen fick fuska eller komma efter, det var ärliga tag. Jag satte en ära i att vara lika styf som karlarne, men hade naturen emot mig och slet som en hund.

Jag fick också bära mina schefflar öl som de andra och de voro ganska tunga träkärl. Äfven var jag med och hartzade fat, hvilket ej är så ansträngande, ty därvid gällar egentligen att vara kvick på foten. Att sitta nere i lagerkällaren och tappa öl på buteljer var det enformigaste och tråkigaste. Man förblef ständigt vät om händerna och satt som i en sjö med fötterna. Vi hade ingen korkmaskin, utan jag hade en karl med mig, som korkade buteljerna för hand.

Denne hette Mårtensson och var den magraste människa jag någonsin sett. Han hade en mun smal och lång som öppningen på en breflåda, och sedan han med den tuggat ett par tusen kork för att få dem att passa i buteljehålet, var han också det torraste man gärna kunde skåda. Tystlåten var han äfven, inbunden och hemsk och alls intet treffigt sällskap i den mörka, fuktiga källaren.

En afton stod han plötsligt upp från den lilla pallen och sade, att han måste gå att vända »mäl-

tan». Maltet skall nämligen vändas på vissa, bestämde tider. Det plägar taga en lång stund, men denna gången kom han fort nog tillbaka.

»Nåå,» sade jag förvånad, »det var snart gjort det där.»

»Den var redan vänd,» svarade Mårtensson med sin dofva undertryckta röst.

»Hvem har vändt den, det är ju Mårtenssons göra!»

»Jo, det har han?» Han lade en egendomlig tonvikt på »han».

»Hvilken han?» frågade jag ännu mer förvånad.

»Hvilken han? Ja, inte vet jag och det är bäst att tala om det så litet som möjligt.»

»Hvad är detta för dumheter? Icke kan väl mältan vända sig själf och någon »han» ha vi icke här, som fått i uppdrag att vända den. Det är ju bara tomt snack det där Mårtensson pratar,» utbrast jag häftigt och högljudd.

»Tyst, tyst, sådant där får man inte skrika ut,» hviskade karlen, afsvärjande med handen. Han såg blek ut, om det var möjligt för en, hvars hufvud alltjämt påminde om en döds-skalle.

Men jag kände mig ingalunda hemsk till mods, utan blef bara retad af karlens obstinata vantro.

»Tror verkligen Mårtensson, att mältan vändts af något öfvernaturligt väsen,» frågade jag med samma utmanande ton.

Han höjde återigen handen, såg på mig med en blandning af ömkan och fasa och hviskade: »Om herrn går på på det viset, stiger jag upp och går min väg?»

Jag märkte, att det ej var värdt att resonera med karlen, så länge vi befunno oss nere i källaren, uppskrämd som han var af omgifningen och de föreställningar hans råa, enkla fantasi arbetade med. Vi fortsatte därför tappningen under absolut tystnad, tills det bestämda antalet buteljer var färdigt.

När vi äntligen voro uppe i det klara mån-skenet på bakgården och Mårtensson hastigt ville gå sin väg, fattade jag honom om armen och frågade allvarligt: »Hvad var det nu egentligen om mältan? Hur hänger det ihop med, att någon vändt den? Jag kan förstå, att Mårtensson tror, att det är någon tomt eller något spöke, som gör oss den tjänsten. Har Mårtensson verkligen hört eller sett något besynnerligt i den vägen?»

»Nej, jag har hvarken hört eller sett något. Men att han varit här och vändt strax innan jag kom, det är säkert. Det händer ibland och ibland inte,» försäkrade karlen, alltjämt hviskande och seende sig omkring med skygga blickar.

»Hör,» sade jag, »det här måste jag tala om för patron.»

»Nej, gör inte det. För när jag nämnde det för honom i fjol, så gaf han mig bums en sinkadus, så att jag damp omkull och hörde ingenting på vänstra örat en fjorton dar bortåt.»

»Jaså, han vet det.»

»Åhja, han vet mycket han.»

Mårtensson tog godnatt och gick. När jag befann mig ensam på den vidsträckt gården, genombäfvades jag, trots det vackra mån-skenet, af en hemsk känsla. Det var icke värdt, att jag

intalade mig, att allt det gamla talet om skrock är blott nonsens från mörka, oupplysta tider och att man blott icke behöfver tro härpå för att det icke skall finnas. Något hemskt låg öfver den där ödsliga, gamla trädgården med de nakna trädgrenarna, det kunde nu icke hjälpas, resonera eller icke resonera. Spökrädsan, fasan för det mörka, hemlighetsfulla var något, som då ännu låg i blodet från många generationer och denna alldeles särskilda känsla är först nu stadd i utdöende, åtminstone hos den oupplysta delen af släktet. Det var också med en viss lättnad jag begaf mig in till familjen, som redan satt kring tebordet. Jag kommer ännu ihåg, att jag nästan med en rysning betraktade herr Hagman, hvilken som vanligt helt tyst satt och läste en tidning. Den där ständiga tystnaden föreföll mig infernalisk.

*

Ett par veckor därefter blef det en dag ett riktigt »Herrans väder» med en bitande nordostlig snöstorm, som oupphörligen trots skottning yrde ihop nya drivvor på den vidsträckt gården. Vi bryggde just den dagen och det var ett ständigt jobbande, så att det kändes nästan skönt att få komma in och vända den varma masken i karet.

Kvällen blef om möjligt ännu rusigare. Det tjöt och gnisslade kring knutarna och skorstenarna, som om den vilda jakten kört genom luften rakt öfver vårt aflägsna kvarter.

Jag hade blifvit tillsagd att öfvervara upp-pumpningen af ölet på kylskeppet senare på kvällen.

Det var en egendomlig syn därinne i bryggeriet. De fyra karlarne drogo taktmässigt i pumpstängan, moltysta och vid dåligt lynne, trötta äfven af dagens hårda slit. De lyssnade missnöjdt till stormen därute och tänkte väl på den långa väg de hade till sina hem i snö och mörker, ty den tidens »vargögon» spredt ej mycket sken öfver gatorna. På bryggkarets stora järnband hängde ett par sömniga talgdankar, instuckna i klumpiga trästakar, i hvilka baksidor sutto krökta spikar, så att man kunde klamra fast dem här och där.

Det stora skjulet midt emot oss kallades vanligen »vandringen», emedan hästarna där gingo rundt i vandring, då de pumpade upp vattnet. Den nu dödsstillta vandringens dörr störrade där i halfmörkret likt ett mörkt svalg. Man kom dit på en trappa af några steg.

Plötsligen afbrytes den djupa tystnaden därinne i mörkret af en förfärlig skräll. Det låter som om ett lass gråsten hade störtat genom taket ned midt i vandringen. Det synes ingenting. Allt är lika mörkt därinne.

Det är svårt att säga hvad jag erfor i detta ögonblick. Jag är icke modigare jag än folk väl är i allmänhet, och jag ryste af fasa. Det låg något öfvernaturligt i detta tunga, splittrande dunsande. Det kunde icke vara ett åkslag den tiden på året. Men hvad var det då? Och jag var tydligen icke ensam om att hafva hört det.

(Forts.)

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR

VECKAN 2—8 AUG. 1903.

Söndag: Buljong med ostbeignet; kräftor; rostbiff med portug. lök; anasglace med vatten och makroner.

Måndag: Kotletter af kalffärs med spritärter; blåbärskräm med mjölk.

Tisdag: Kall rostbiff med potatis-salad; saftsoppa med mannagrönsflam-meri.

Onsdag: Hotch-potchsoppa; kokt gös med smör och ägg.

Torsdag: Köttbullar med potatis; citronkallskål med skorpor.

Fredag: Makaronipudding med skinka; sur mjölk med gräddvisp.

Lördag: Dillkött på får; röd sago-soppa.

RECEPT.

Anasglace med vatten (f. 6 pers.). 1 konserverad ananas à 1,25, 250 gr. krossocker, 2½ dcl. vatten, saften af 1 citron.

Beredning: Hälften af ananasen skäres i små tärningar och kokas tillsammans med hälften af ananas-spadet, sockret, vattnet och citronsaften omkr. 10 min. Lagen silas genom en i hett vatten urvriden servett och då den är fullkomligt kall hälls den i glaciemaskin och vrides 10—15 min. Glacien nedpackas därefter i glacadosa och fryses 1—2 tim. Då glacien skall stjälpas upp omvras dosan med en handduk, doppad i hett vatten. Glacien gameras med resten af ananasen skuren i vackra skifvor och serveras med makroner eller mandeless.

Anm. Glacidosan bör förut sköljas med kallt vatten och beströs med strösocker.

Makroner (f. 6 pers.). 1 hg. sötmandel, 1 kkp. strösocker, 2 ägghvitor.

Beredning: Mandeln skällas, torkas väl, drifves genom mandelkvarn och blandas med sockret.

Ägghvitorna vispas till hårdt skum och vispningen fortsättes ¼ tim., hvar-efter ägghviteskummet försiktigt blandas med det öfriga. Af massan lägges, med en tesked, små runda klickar på en väl rengjord, smord och mjölad plåt.

Kakorna gräddas i svag ugnsvärme och äro färdiga, när de släppa plåten.

Kotletter af kalffärs (f. 6 pers.). 7 hg. benfritt kalffkött, 1½ kkp. gräddmjölk, 1 msk. potatismjöl, ½ msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar.

Till panering: 2 ägg, 1½ kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 3 kkp. buljong ell. vatten.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i tärningar, befrias från hinnor och senor och drifves 3 gånger genom köttkvarn.

Färsen arbetas därefter väl med gräddmjölk, potatismjölet och kryddorna. Färsen formas till aflångt runda kotletter, hvilka penslas med ägg och vändas i fint stötta skorpor. En tackjärns-panna upphettas långsamt, smöret brynes däri och kotletterna illäggas och brynas väl på båda sidor. Eftersom de äro brynade nedläggas de i en kastrull, den kokande buljongen eller vattnet tillsättes och kotletterna få sakta genomsteka med tätt slutet lock 10—15 min.

Blåbärskräm (f. 6 pers.). 1 lit. färska blåbär, 1½ lit. vatten, 1—1½ kkp. krossocker, (1 tsk. rifvet citronskal) 3 msk. potatismjöl, ½ kkp. vatten.

Beredning: Blåbären rensas och sköljas. Vattnet kokas upp, blåbären illäggas jämte socker och citronskal, om så önskas, och bären få koka tills de

falla sönder. Potatismjölet utröres med det kalla vattnet och nedröres sakta i krämen under flitig rörning, hvarefter den får ett godt uppkok och upphälles att kallna. Krämen serveras med grädd eller god mjölk. Om så önskas kunna bären silas ifrån och endast saften användas, då tillsättes med fördel 1 tsk. godt smör, som gör att krämen ej blir seg.

Hotch-potchsoppa (f. 6 pers.). 1½ kg. fårbringa, 2½ lit. vatten, 3 msk. smör (60 gr.), 2 msk. mjöl, 1 purjolök, 2 stora morötter, ¼ selleri, 1 palsternacka, 2 kkp. färska örter, 10 små jordärtskockor, 1 litet blomkålshufvud, salt, hvitpeppar.

Beredning: Fårbringan knäcks, tvättas med en duk, doppad i hett vatten och påsättes i kokande vatten, skummas väl då det kokar upp och saltas. Då köttet är halfkokt upptages det och skäres i små bitar hvilka brynas i hälften af smöret, tillika med purjolöken skuren i fina strimlor. Mjölet strös öfver och köttet omröres väl, det kokande spadet tillsättes och köttet får koka tills det är mört. Morötterna, selleriet och palsternackan ansas på vanligt sätt, skäras i fina strimlor och brynas lätt i resten af smöret samt tillsättes jämte örterna i soppan,

och alltsammans får koka färdigt med tätt slutet lock. Jordärtskockorna och blomkålen ansas och läggas 1 tim. i ättiksblandadt vatten, de påsätts därefter i kokande, saltadt vatten och få koka mjuka. Då de äro färdiga läggas de i soppskålen och spadet hälls öfver. Soppan skummas väl och afsmakas med kryddorna samt väl hälls jämte köttet öfver grönsakerna.

Soppan serveras mycket varm.

Makaronipudding med skinka (f. 6 pers.). 2 kkp. idealmakaroner, vatten, salt, 1 lit. mjölk, 4 hg. rökt skinka.

Till äggstanning: 3 ägg, 3 små kkp. gräddmjölk, salt, (socker).

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna sköljas och förvällas hastigt i kokande, saltadt vatten, samt kokas mjuka i mjölken. Skinkan skäres i små tärningar och blandas väl med makaronerna och äggstanningen, som beredes på vanligt sätt. Massan hälls i smord och bröd-beströdd form och gräddas i ugnen omkring ½ tim.

